

SOM

Publicació de cultura popular catalana. Núm. 300 · Any XXXII

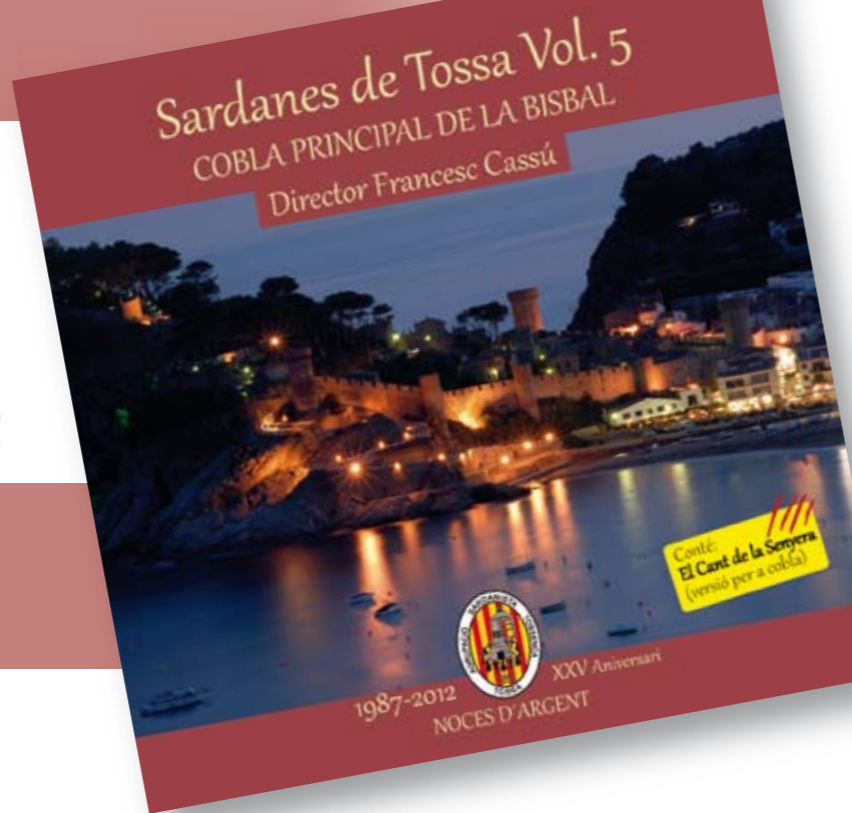
300

Junts amb la cultura popular catalana

Diumenge 1 de gener de 2012 a les 18 h al Cinema Montserrat

Presentació del nou CD
SARDANES DE TOSSA Vol.5
Noces d'argent

Cobla-Orquestra
LA PRINCIPAL DE LA BISBAL
(Cobla Oficial de la Generalitat de Catalunya)
i Coral **TOSSENCA**

ENTRADA
Socis per invitació
No socis: 8€
(entrades no numerades)

Concert de Cap d'Any

TOSSA DE MAR *Diada del Soci*

**Finalitzat el concert hi haurà galetes
i brindis amb cava per desitjar un
bon any 2012**

Col·laboren:
Ajuntament de Tossa
Generalitat de Catalunya
Diputació de Girona
Consell Comarcal de la Selva
Obra Social de "la Caixa"
Càmping Cala Llevadó
Club Aire Libre Cala Llevadó
Golden Hotels
GHT Hotels
Capri Hotels
Hotels Holiday Park Tossa
Hotel Delfin
Restaurant El Trull
Hotel Reymar
Hotels Don Juan
Stock Company Outlet Tossa

Organitza i patrocina:

Joan Domènech i Moner

Xifres rodones

Davant l'aparició del número 300 del SOM una colla dels seus col·laboradors habituals ens vam trobar a Santa Coloma de Farners per intentar trobar idees a fi de singularitzar, d'alguna manera, aquest exemplar de la revista. Entre altres coses, es va quedar que cadascú dedicaria el seu espai a glossar l'efemèride des de la seva òptica. El fet de no haver estat de l'equip de redacció fundacional em permet poder parlar de forma més imparcial i encomiàstica d'aquella brillant iniciativa que, amb el nom SOM ja era tota una afirmació. Comptat i debatut, d'aquella decisió ençà han passat uns vint-i-cinc anys. Recordo que, anys enrere, en algun debat celebrat en el si de l'Agrupació d'Aplecs de les comarques gironines, i a l'hora de fer propostes que aprofitessin els possibles avantatges que jo veia en la unió d'esforços i persones, vaig suggerir la idea de publicar una revista que esdevingués l'òrgan d'expressió de l'Agrupació i que, alhora, permetés acollir altres col·laboracions sobre el tema de la sardana i de la cultura popular. El meu pensament va ser ben interpretat i valorat, tot i que, de moment, no va qual·lar. Heus aquí, però, que tot seguit, per una altra banda, es va produir l'aparició del SOM, que, al meu judici, feia el servei que jo pretenia i encara en un àmbit més ampli. Va aparèixer, també, la revista "Unió" de les colles sardanistes –més limitada al seu espai concret- i la informació sobre la sardana i el que representa va quedar, per tant, ben coberta. En el SOM vaig col·laborar-hi puntualment alguna vegada. Fins que va venir la proposta de redactar aquesta mena de davantal de la primera pàgina que faig amb molt de gust d'un temps ençà. Ja han sortit 300 números de la revista. Com dic en el títol, es tracta de xifres rodones. De vint-i-cinc anys de feina constant que, vulgues no vulgues, em fan pensar en els qui van iniciar-la. Ara seria bonic fer la celebració entorn d'una taula amb tots plegats. Però ja hi hauria moltes cadires buides. Torno a veure la imatge de molts amics ja desapareguts –en Soler Mas, els Ventura, l'Anguela, en Gràcia i d'altres– que amarga l'alegria del moment. Però això no és més que l'exponent de la realitat de la vida. La mateixa fugacitat que ens porta novetats i ens permet celebrar aniversaris i fites assolides, també ens va arraconant. Cara i creu. Agafem-ne, però, la part bona. Sursum corda! El meu brindis per a tothom, presents i absents. I que duri. I que, anys a venir, puguem –o puguin– celebrar nous esdeveniments semblants, si pot ser amb un país amb més consciència i més plenitud. ■

SOM

Índex SOM núm. 300. Any 2011. Any XXXII

Xifres rodones. Joan Domènech	3
300 SOM. Robert Roqué Jutglà	4
Amb molta il·lusió. Damià Daviu	18
SOM... i serem?. Josep Pascual	19
Carta. Imma Guinart	19
El meu gra de sorra. Antoni Torrent	20
Robert Gerhard i Ottenwaelder. Jordi Puerto	22
La festa de la música per a cobla. Josep Vinaròs	24
Destacat èxit de la Cobla Simfònica Catalana. Josep Vinaròs	25
A contracorrent. Antoni Mas	26
Festa de la música per a cobla. Antoni Mas	26
Músics d'or: Petits currículums d'uns grans músics. Antoni Romero	27
Adifolk. Moltes gràcies! Ricard Jové	28
Tradicional? Popular? Ricard Jové	29
Tot recordant a... Un record per a un gran sardanista: Fermí Herrero. Damià Daviu	31
Ressons de comarques	32
Libres: Joan Gala	36
A Telecinco també algú ha ballat una sardana. Víctor Martínez	38
Oci. Núria Lorente i Amadeu Cuadrado	39

Festa de final de curs de la sardana a l'escola de les comarques gironines. Cassà de la Selva 2010.

Director: Robert Roqué i Jutglà
Consell de Redacció: Gabriel Castelló, Damià Daviu, Joan Domènech, Joan Gala, Jordi Puerto, Antoni Torrent, Josep Vinaròs.
Coordinació editorial: Josep M. Puig
Cap de publicitat: Marta Rovira Juanola
Edita: GISC
(Grup d'Informadors Sardanistes de Catalunya)
Tel. 630 073420
Fax 972 841812
a/e: josepm@cantalozella.cat
Racolta de Dalt, 9 – 17850 Besalú
Imprimeix: Arts Gràfiques Cantalozella, SA
Dipòsit legal: GI-148-1980 – Any XXXII

Col·laboren:

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya

Aquesta revista no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades pels seus col·laboradors

300 SOM

Gairebé costa de recordar-ho, puix ja fa 30 anys, jo no tenia cabells blancs i el company Anguela, al cel sigui, romania al meu costat, simpàtic, rialler, responsable, fumàvem un “toscanelli”

Èrem al menjador de casa, a Besalú, repassant les primeres galerades del primer número del SOM. Començàvem una aventura periodística i sardanista que no sabíem com podia acabar, quant duraria... Sé que algunes persones no ens donaven ni un any de vida, i n'hem fet trenta de llargs, l'Antoni ja no hi és, ens marxà jove i ple d'il·lusions i projectes, el trobem molt a faltar, però potser, precisament per ell, per la seva tasca, el seu esforç, el seu entusiasme ens trobem amb l'obligació de continuar.

Altres companys d'aquells inicis, tampoc hi són, i penso en Josep Ventura, vertadera ànima dels inicis de la revista, en Francesc Soler Mas, sempre equànime, en el Sr. Josep Mainar, amb la seva experiència, dedicació i lliurament i molts altres que ens han deixat, per això a l'hora d'intentar fer un repàs d'aquests anys he volgut iniciar aquesta crònica amb la recordança d'ells.

Intentaré fer un buidat de la revista SOM d'aquesta anys, són 300 números, 31 anys de vida, el que significa 93.000 pàgines escrites i editades, dedicades especialment al món de la sardana i també a altres fets de la nostra terra relacionats amb les tradicions, els costums, el folklore...

I també cal ressaltar la nostra col·lecció MOS, una edició de llibres dedicats al món de la sardana. N'hem editat 37, el que significa una important aportació que ha quedat escrita i documentada i que aporta la vivència, la realitat, la vida i la història de la sardana.

Una de les premisses que ens portà a fer aquesta tasca, és que ens adonàrem que hi havia molt poca cosa

escrita i en els anys futurs seria difícil, per no dir impossible, saber, conèixer o recordar tot el que dins el món de la nostra dansa, amb compositors, instrumentistes, cobles, organitzadors, etc. han fet per mantenir i conrear la sardana. Calia, doncs, posar-se a fer feina.

Ho hem fet tan bé com hem pogut, possiblement hi ha mancances, però queda tot això anotat i és el reflex de la vida, de la realitat, de la vitalitat, de l'existència de la dansa i la música més autòctona, singular i assenyada de la SARDANA.

Intentarem, en les properes línies, anotar el que en aquests anys hem anat publicant.

NÚMERO 1

Començarem el camí.

El primer número que s'edità fou “La Impremta Curbet” de Girona. En realitat, com sigui que seguïrem la infraestructura de la revista “Presència”, així començarem a editar. Fins i tot els primers números foren tramesos amb sobres de “Presència”.

Era l'abril de 1980, el primer número sorgí pels volts de Sant Jordi.

Anotarem el que hi publicarem:

- “Glosa del cap de mes” de Josep Mainar, que seguí publicant durant

8 anys.

- Una secció de cant coral de Miquel i David Suñer.
- “L' Art de fer castells” de Joan Gala.
- Notícies del recent pubillatge de Reus: Francesc Salas i Francesc Soler Mas.
- El món de les colles.
- Trobada sardanista de Girona, per Francina Boris.
- Cobla Montgrins, per Robert Roqué.
- Colla Violetes del Bosc.
- La sardana de l'any.
- Entrevista a Joan Raventós, per Joan Gala.
- Esbart, per Mariona Cortés i Josep Bargalló.
- Informació sobre el JIF.
- La música, per Josep M. Bernat.
- Bastoners.
- Postal de Catalunya, Caldes de Montbui, per Antoni Anguela i Joan Surribas.

- El Tarlà de Girona, per Ramon Albert.
- Aplec de Cinc Claus, per Josep Vilabrú.
- Coses de llenguatge de Carles Riera.
- Calendari alguerès.
- Teatre, per Josep Vilà Folch.
- Pintura, per Jaume Parramon (Jordi Puerto).
- Agenda sardanista.

Ja érem al carrer, ja havíem començat, teníem revista i afortunadament fins ara.

300 números, més de trenta anys...

Sobretot en els primers números, volíem que la revista no fos solament del món de la sardana sinó que a més inclogués les altres manifestacions populars i tradicionals de casa nostra.

Així procuràvem que hi hagués diverses activitats i fets.

N'anotarem uns quants:

- Bastoners: en uns quants números sorgí la història dels bastoners que escriví Joan-Serafi Serra Ollé.
- El Museu del Pastor, un treball de Pep Collellmont.
- El món de la havaneres, que en algunes ocasions escrigué Ernest Maymó.
- Les anades a la Universitat Catalana d'Estiu i la secció que portàvem els del GISC.
- Escrits sobre acordions diatònics que efectuà Artur Blasco.
- Dedicació i pàgines especials en tots els pubillatges, amb la publicació a la portada de la foto del monument de cada localitat.
- El món dels esbarts tingué una gran quantitat d'articles que glosaven tant danses en si mateixes com diversos grups d'esbarts dansaires, sobretot escrits per Josep Ventura.
- “La sardana de l'any”: se'n deixà constància de totes les seves edicions, tant les dels anys 80, com en la represa.
- El 1990 hi hagué articles i adhesions a la campanya que es féu per introduir la sardana a TVC.
- Algunes pàgines de gastronomia catalana.
- Reportatges sobre oficis artesanals catalans.
- Els gegants ocuparen unes quantes pàgines.
- S'informà detalladament de les diferents convocatòries dels concursos musicals i, després, del resultat.
- Les colles sardanistes han tingut també la seva informació, en els últims anys de la mà de Jordi Sanahuja.

• Ens hem fet ressò de l'Aplec de sardanes i d'Esbarts de Montserrat, organitzat per l'OBP, anotant la col·locació al Mur de Pep Ventura, de Clau de tribut, la nostra revista el clavà el 7 de novembre de 1999.

• Hem anotat els guardonats amb el Floricel d'Anglès

• Els premis del “Dia de la Sardana” que concedeix l'OBP, amb un reportatge fotogràfic del lliurament (en broma diem d'aquest número que és “l' “HOLA” del “SOM”.

• El 1990 era el centenari del naixement de Joan Amades, i li volguérem dedicar unes pàgines glosant la seva vida i la seva extensa obra.

• El 1991 començarem a fer les portades en color. De mica en mica també alguns interiors eren editats en color i des del 2008 ja tota la revista deixava el blanc i negre.

• El 1992, amb motiu dels JO de Barcelona i amb l'organització de la Fundació Universal de la Sardana, que fundà Josep Esparch Ticó, hi hagueren diversos actes sardanistes, especialment al Palau de la Música Catalana. De tot això n' informàrem, com també de les anades de sardanistes a les altres seus olímpiques en anys posteriors.

• L'Aplec Internacional de la Sardana se celebra cada any en alguna ciutat europea, sempre ho hem anotat i destacat.

• Algunes referències a l'Alguer.

• Congrés de Cultura Tradicional i Popular, celebrat a Barcelona el 1982. En aquest Congrés, el president de la Generalitat, Molt Honorable Sr. Jordi Pujol, es féu subscriptor de la nostra revista.

• El 1993. De dels inicis era la Impremta Curbet de Girona que ens editava la revista i el setembre d'aquest any passarem a Gràfiques Cantalozella de Santa Coloma de Farners, empresa amb la qual seguim editant el SOM i també els llibres de la col·lecció MOS.

• 1r. Congrés del Sardanisme, celebrat a Calella, el 1993. Se'n publicaren les conclusions.

• Reportatge sobre “Expocultura”, celebrat a Barcelona el 1994.

- Reportatge sobre el Congrés de Cultura Popular, celebrat a Barcelona, el 1996.
- A Banyoles, l'any 1998 hi hagué una gran manifestació, i a més de retre homenatge a Manel Saderra Puigferrer i Martirià Font, és féu una sardana que donà la volta a tot

l'estany, al mig del qual hi havia la cobla, que era La Principal de la Bisbal. Fou exactament el 4 de juliol

- El 1999 fou l'any de la tenora, amb molts articles sobre aquest instrument i els seus intèrprets.
- El 2001, ens adherírem al'any Verdaguer, i publicàrem alguns treballs sobre el poeta.
- Una curiositat, publicàrem la famosa poesia de Joan Maragall *La sardana*, però amb la traducció que ell mateix féu al castellà, per cert preciosa.
- Uns secció denominada "el costumari" recollia això, costums nostrades: la castanyera, el manyà, les floristes de la Rambla, el cisteller, l'herbolari, volar estels, el carnaval, les falles d'Isil, el foc de Sant Joan, les festes nadalenques, pessebres vivents, representació de la Passió, les falles de València, la festa de Moros i Cristians d'Alcoi, la misteriosa llum de Manresa, en Serrallonga, la processó de Verges, el Mercat del Ram, la fira de la mel, el Ball del Tortell, el caga tió, etc.

+ SOM especial

SOM 50. Juny, 1984. Una editorial d'Antoni Anguela, especialment dedicada i amb agraïment per a tots els subscriptors que ens donaren i donen suport.

SOM 100. Desembre 1888. Fou la primera portada en color, editorial dedicat als 100 números i escrits commemoratius de Jordi Pujol, president de la Generalitat; Josep Ainaud de Lasarte, historiador; Jaume Guillaumet, cap de premsa de l'ajuntament de Barcelona, Joaquim Nadal, alcalde de Girona, Josep M. Salvatella, ponent de cultura i ensenyament de la Diputació de Girona; Albert Vancells, alcalde de la Bisbal d'Empordà; Xavier

Soy, delegat territorial de la Generalitat a Girona; Josep Arnau, president de la Diputació de Girona; Joan Guitart, conseller de Cultura de la Generalitat, i Josep Mainar, historiador i publicista.

També una ressenya de les persones que fèiem el SOM.

SOM 150. Setembre, 1994. Diverses personalitats ens donaren el seu suport i opinió:

Joan Guitart, Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya; Josep Arnau, president de la Diputació de Girona; Joan Vidal Gayolà, president del Centre de la Cultura Popular i Tradicional de Catalunya;

Jaume Nonell, historiador de la sardana; Josep Lluís Vilaseca, secretari general de l'Esport de la Generalitat; Xavier Soy, delegat del territorial de la Generalitat a Girona; Joaquim Nadal, alcalde de Girona; Josep M. Ainaud de Lasarte, historiador; Arcadi Calzada, vicepresident de la Diputació de Girona; Joan Saqués, delegat de cultura de la Generalitat a Girona, i Lluís Subirana, historiador sardanista.

SOM 200. Juny, 2000. Editorial d'Antoni Anguela. Diverses adhesions de moltes persones significatives dins l'àmbit, polític, social, cultural i esportiu català.

SOM 250. Portada amb les fotos d'Antoni Anguela, Jordi Puerto, Robert Roqué i Joan Gala, que són a la revista des del número 1. Fotografies i diversos testimonis de col·laboradors del SOM.

I ara, teniu a les mans el **SOM, 300**.

Una secció que començarem i que ens semblava interessant fou "Agenda", però aviat deixàrem de publicar-la, ja que sortia sempre incompleta i moltes vegades amb retard: la periodicitat mensual feia molt difícil poder donar la informació adequada en els dies pertinents i per això optàrem per suprimir-la.

En canvi, aviat instauràrem la secció "Ressons de Comarques" per a recollir tota aquella informació, activitats, inquietuds, vivències, etc. de les diverses agrupacions, cobles, colles... Actualment és una de les seccions més cuidades, que procura donar la màxima informació d'aitals fets.

Festes de Som

En el decurs d'aquesta anys s'han fet diverses celebracions.

Anotem la primera a Moià, que reuní sardanes, castellers, grallers, esbarts, etc. També ens acolliren Sant

Hilari Sacalm i especialment Bescanó, on s'efectuaren els concursos de joves instrumentistes, convocats per la nostra revista. La darrera festa fou accidentada, puix estava programada a finals del 2006, però una immensa nevada ens féu suspendre els actes, que es realitzaren el febrer de l'any següent, al pavelló de Bescanó i amb la participació de la cobla Marinada.

Concurs joves instrumentistes

Convocàrem un concurs de joves instrumentistes i així cada any era un instrument de la cobla el que es posava en consideració.

El 1987 es féu el primer, de tibles, es presentaren 4 concursants i hi hagué un doble empat en el primer lloc, el jurat considerà que ambdós n'eren mereixedors i foren Juli Canal i Vicenç Vidalou.

El 1988 fou de tenora, aquí hi hagué 6 participants i guanyà el concurs Josep Farràs, actualment primer tenora de la cobla Selvatana, i curiosament els altres dos classificats també romanen en primeríssimes cobles: el segon lloc fou per a Jordi Carreras, avui, primer tenora de la cobla Montgrins, i el tercer premi fou per a Biel Castelló, actualment tenora de La Principal de la Bisbal

El 1989 fou convocat el concurs de fiscorn i no es presentà ningú.

El 1990 és féu el de flabiol i el guanyador fou David Puertas, d'entre 4 participants.

El 1991, en el de trompeta, hi prengueren part tres participants i en sortí guanyador Carles Nieto que ara actua a la cobla Montgrins.

I el 1992, el de contrabaix, amb només un participant, Francesc Saladigues.

El 1993 es féu la gala final amb la participació de tots els guanyadors i la cobla es complementà amb els fiscornaires de La Principal de la Bisbal, Pere Cortada i Josep Riumalló.

Voldríem destacar la formació del jurat. Una part eren músics professionals i l'altra sardanistes.

Donarem els noms d'un dels jurats, concretament el del primer any.

Músics: Max Havart, Josep M. Bernat, Martirià Font, Jordi Molina i Raimon Sabater.

Sardanistes: Francesc Pantebre, Antoni Anguela, Lluïsa Soler, Ramon Duran, Jordi Puerto, Miquel Serrat, Joan Vidal, Francesc Sala i Josep Cadenet.

Algunes seccions fixes:

- *Glosa de cap de mes*, de Josep Mainar
- *Música*, els primers anys Josep M. Bernat i després, Josep Vinarós
- *Feyts i gent i Els catalans i llurs obres*, de Francesc Soler Mas
- *Transferències de la FM, a la lletra impresa*, de Josep Ventura
- *La nostra memòria*, de Pere Baltà
- *Música*, de Josep Vinarós
- *Llibres*, de Joan Gala
- *Viatgem i mengem*, de Marta Rovira
- *Els artistes i la sardana*, de Robert Roqué
- *Coses del Llenguatge*, de Carles Riera.

També cal destacar els treballs de caire històric i d'opinió de Jordi Puerto a més de les moltes entre-

vistes de Jaume Nonell, Ignasi Pinyol i Damià Daviu així com articles d'opinió de Ricard Jové i Lluís Subirana icomentaris de discografia històrica i posterior i anotacions de fets històrics d' Antoni Torrent, i Fets de Girona, de Jordi Torres Nogué.

Col·laboradors:

En aquell 1980, fa més de trenta anys, després de les reunions a Prada decidírem tirar endavant el projecte de publicar una revista de sardanes i altres fets de la cultura popular catalana.

Era important tenir una base de persones que creguessin en aquesta, anomenem-la aventura, i hi érem, els teníem. Tot començà a la impremta de Josep Ventura, al carrer Padilla de Barcelona.

I la base, si em permeteu l'expressió, estava constituïda pel mateix Josep Ventura, la seva esposa Maria, el seu fill Jesús, en Francesc Soler Mas, de Manresa, en Jordi Puerto, de Barcelona, l'Antoni Anguela, de Barcelona, en Joan Gala, de Barcelona, en Josep Mainar, de Barcelona, l'Ernest Maymó, de Barcelona i el que subscriu.

Amb els anys és molta la gent que hi ha participat d'una manera més o menys puntual o estable, amb

diverses col·laboracions, amb petites aportacions, amb seccions seguides, amb apunts concrets, etc.

Voldríem destacar la tasca fotogràfica de Josep Llobet i Joan Roqué, que ens han facilitat, i àdhuc efectuat, fotografies especials per a la nostra revista.

Són aquests:

Ainaud de Lasarte, Josep	Gimbernat, Pere	Poblador, Pere
Albert, Lluís	Gràcia, Sebastià	Pons, Josep M.
Angelats, Rafel	Grau, Ramon	Puerto, Olga
Baltà, Pere	Igual, Josep	Quintana, Àngel
Bastardas, Albert	Jové, Ricard	Ramis, Emili
Bellmunt, Maria Cinta	Juanola, Albert	Raynalt, Roger
Boada, Ernest	Lara, Jordi	Recasens, Josep
Bosch Martí, Lluís	Lleonart, Miquel	Riera, Carles
Carreras i Pera, Joan	Lloansí, Lluís	Rocas, Jordi
Casacuberta, Josep M.	Llobet, Josep	Roqué, Joan
Casademont, Emili	López, Sebastià	Sagalès, Joan
Casals, Enric (Arbúcies)	Manén, Joan	Sanahuja, Jordi
Casas, Josep (Palamós)	Manyosa, Tomàs	Sans, Albert
Castelló, Biel	Mas Bou, Antoni	Serra, Joan Serafí
Castillo, Antoni	Maymó, Ernest	Soler, Aurora
Cibran, Víctor	Mayor Zaragoza, Federico	Subirana, Lluís
Coll, Carme	Mestes, Lluís M.	Subirós, Jaume
Collelldemont, Josep	Minobis, Motserrat	Timon, Marc
Coromonas, Paulí	Moncho, Ramon	Tomàs, Jordi
Castelló, Biel	Montagut, Octavi	Torrent, Antoni
Cubeles, Manel	Mulleras, J.F.	Torres Noguer, Jordi
Cuscó, Joan	Murlà, Josep	Ventura, Jesús
Daimiel, Mercè	Navarro, Joaquim	Vidal Gayolà, Joan
Daviu, Damià	Nonell, Jaume	Vilà Armengol, Enric
Domènec, Joan	Pasqual, Josep	Vilalta, Jaume
Fàbregas i Barri, Esteve	Pellicer, Pilar	Vinarós, Josep
Fàbregas, Jaume	Peñarroja, Jordi	Rovira, Marta
Figuerola, Sebastià	Pey, Josep M.	Cortès, Mariona
Fontanet, Josep Ramon	Pinyol, Ignasi	Surribas, Jaume
Gelis, Josep	Planas, M. Mercè	Nadal, Joaquim

Personatge vistos per la nostra revista

En els pràcticament cada un dels 300 números editats hi hagut alguna entrevista, biografia o semblança de gent del món de la sardana o bé vinculats a la cultura popular catalana, o d'altres persones significatives de la vida cultural i artística catalana.

Anotem, tot seguit, totes aquestes persones:

Acuña, Vicenç (compositor - Huelva)
 Agudo, Albert (director)
 Aguimerà, Àngel (dramaturg - Canàries)
 Alavedra, Joan (poeta - Barcelona)
 Alba, Sebastià (cap de colla de la colla Violetes del bosc - Barcelona)

Albèniz, Isaac (compositor - Camprodon)
 Albert, Caterina, *Victor Català* (escriptora - l'Escala)
 Albert, Lluís (compositor i musicòleg - l'Escala)
 Alcañiz, Muntsa (actriu)
 Almendros, Maria Matilde (locutora i actriu - Manresa)
 Alsina, Mercè (dirigent sardanista - Santa Perpètua de Mogoda)
 Armengou, Albert (colles sardanistes)
 Artiaga, Marcel (instrumentista de tible - Canovelles)
 Auferil, Josep (compositor - Sabadell)
 Babiloni, Ivan (fiscornaire)
 Baró Güell, Josep (compositor - Cervià de Ter)
 Basil, Francesc (compositor - Figueres)
 Bayés, Pilarín (dibuixant - Vic)
 Bernat, Josep M. (compositor - Barcelona)
 Beumala, Joan Jordi (compositor - Lleida)
 Blasco, Artur (folklorista - Arsèguel)
 Boix, Josep M. (compositor - Torroella de Montgrí)
 Bonaterra, Jaume (compositor - Vilajuïga)
 Boris, Francina (locutora de ràdio - Girona)
 Bosch Bollell, Josep (instrumentista de trompeta)
 Botet, Francesc (sardanista)
 Botey, Leopold (compositor - Barcelona)
 Buscarons, Lluís (compositor - Castelló d'Empúries)
 Calafell, Ramon (dirigent sardanista)
 Callejos, Manel (instrumentista de tible)
 Camós, Martí (instrumentista de tenora - Palamós)
 Campmany, Aureli (folklorista - Barcelona)
 Camps, Francesc (compositor - Granollers)
 Candel, Francesc (escriptor i poeta - Rincón de Ademuz)
 Capote, Truman (escriptor americà)
 Carreras i Dagas, Joan (compositor - Girona)
 Carreras, Jordi (instrumentista de tenora - la Bisbal d'Empordà)
 Carreras, Ramon (dirigent sardanista - Barcelona)
 Carrol, Madeleine (actriu americana)
 Casals, Enric (compositor - El Vendrell)
 Casals, Pau (compositor - El Vendrell)
 Casanovas, Josep "Paixero" (instrumentista de tible i compositor - Palamós)
 Casanovas, Salvador (activista català - Granollers)
 Casellas, Marcel (compositor - Barcelona)
 Cassú, Jordi (compositor - Girona)
 Cassú, Josep (compositor, Bordils)
 Castillejos, Bernat (flabiolaires - Barcelona)
 Català Roca, Pere (editor i fotògraf - Barcelona)
 Català, Simó (havaneres - l'Escala)
 Civil, Francesc (Molins de Rei)
 Clement, Josep (compositor)

Cocomir (escultor)
 Cohí, Agustí (compositor - El Vendrell)
 Coll Ferrando, Josep (instrumentista de tenora - Foixà)
 Coll, Salvador (instrumentista de flabiol)
 Compte, Jordi (instrumentista de trompeta - Sant Feliu de Pallarols)
 Corral Madeleine (actriu americana)
 Costa Horts, Narcís (compositor - Girona)
 Costa, Jaume (músic)
 Cristau Brunet, Jaume (compositor - Figueres)
 Cubeles, Manel (esbarts - Barcelona)
 Cugat, Xavier (músic i compositor - Girona)
 Cuixar, Modest (pintor - Barcelona)
 Dabau Salvador (compositor - Girona)
 Danès, Joaquim (metge i historiador - Olot)
 Deig, Antoni (bisbe de Solsona)
 Duch, família (instrumentistes)
 Esparch Ticó, Josep (animador cultural i mecenes - Barcelona)
 Espriu, Salvador (poeta - Santa Coloma de Farners)
 Estañol, David (instrumentista de tenora - Badalona)
 Fabra Pompeu (lingüista - Barcelona)
 Fàbregas i Barri, Esteve (escriptor - Lloret de Mar)
 Farràs, Josep (instrumentista de tenora i compositor - Berga)
 Feliu, Núria (cantant - Barcelona)
 Ferrer Salat, Angeleta (mestre - Sant Cugat del Vallès)
 Ferrer Selva, Joan (instrumentista de Trombó)
 Ferrer, Rafel (compositor - Sant Celoni)
 Ferrusola, Marta (esposa de Jordi Pujol)
 Figuerola, Sebastià (compositor - Barcelona)
 Fita, Domènec (escultor - Girona)
 Font, Martirià (compositor - Bordils)
 Fontàs, Pere (compositor - Amer)
 Forés, Josep M. (dirigent sardanista)
 Gabarrós, Joan (sardanista i dirigent - Badia del Vallès)
 Garcia Aixa, Josep (dirigent d'esbarts - Barcelona)
 Garcia, Andreu (esbarts - Barcelona)
 Garriga, Josep (metge i compositor - Girona)
 Gasol, Adolf (músic)
 Gendrau, Josep (sardanista i monitor de sardanes - Calonge)
 Gil Membrado, Tomàs (compositor - Horta de Sant Joan)
 Gimbernat, Pere (dirigent sardanista - Sant Feliu de Guíxols)
 Giner, Antoni (instrumentista de fiscorn - Palafrugell)
 Gispert, Josep (instrumentista de tenora - Púbol)
 Gómex Roldan, Lluís (cant coral)
 Grau, Albert (dirigent sardanista)
 Havart, Max (compositor - Perpinyà)
 Heller, Hors (enginyer tèxtil - polonès)
 Jacop, Max (crític d'art)

Jané, Albert (periodista i escriptor - Barcelona)
Joaquima Serra (filla de Joaquim Serra - Castellterçol)
Juanals, Emili (compositor - Palafrugell)
Just, Cassià M. (abat de Montserrat – Igualada)
Juvé, Teresa (vídua Pallach - Figueres)
Lagares, Narcís (compositor - Besalú)
Langdon Davies, John (estudiós de la sardana - Sant Feliu de Guíxols)
Leon, Jordi (compositor i director còbra - Barcelona)
Llach, Lluís (cantautor català - Verges)
Lloansí Marill, Lluís (compositor - Sant Feliu de Guíxols)
López, Isi (instrumentista de trombó)
López, Josep Antoni (compositor - Girona)
Maason, André (pintor americana)
Maertínez Comín, Fèlix (compositor - Barcelona)
Maideu, Josep M. (compositor - Ripoll)
Mainar, Josep (dirigent sardanista - Barcelona)
Mallofré, Consol (cunyada de Joan Amades - Barcelona)
Mallol, Tomàs – (cineasta - Sant Pere Pescador)
Maragall, Joan (escriptor i poeta - Barcelona)
Maragall, Joan Antoni (polític - Barcelona)
Marimon, Josep (compositor - Sant Jaume de Soliveres)
Martí, Albert (intèrpret de tenora - l'Escala)
Martorell, Oriol (cant coral - Barcelona)
Mas i Bou, Antoni (compositor - Caldes de Malavella)
Mas Ros, Francesc (compositor - Caldes de Malavella)
Mateu , Jaume (música - Tortellà)
Mateu, Jaume “Tortell Poltrona” (pallasso - Barcelona)
Maymó, Valentí (instrumentista de tenora)
Melià, Francesc (activista cultural - Barcelona)
Melo, Salvador (esbarts - Barcelona)
Mercader, Pere (compositor - L'Escala)
Mestres, Apel·les (poeta i escriptor - Barcelona)
Miàs, Ferran (instrumentista de tenora - la Bisbal d'Empordà)
Millet, Lluís (compositor -Barcelona)
Miralles, Eloi (casteller)
Miró, Emili (casteller)
Mitjanas, Paquita (vídua de Pere Fontàs - Amer)
Molero, Esteve (historiador sardanista - Barcelona)
Molina, Jordi (instrumentista de tenora i compositor - Blanes)
Moner Domènec (compositor - Lloret de Mar)
Montguilod, Agustí (instrumentista de tenora- Torroella de Montgrí)
Moraleda, Josep Lluís (compositor - Santa Maria de Palau Tordera)
Muntaner.Ramon (cantautor català - Cornellà de Llobregat)
Mut, Josep (director bandes - València)
Navarro, Daniel (fiscornaire)

Navarro, Joaquim (esbarts - Barcelona)
Navarro, Remei (fiscornaire)
Niubó, Anastasi (compositor -Badalona)
Noguera, Ramon (director de la Polifònica de Puig-reig)
Nughues, Antoni (intel·lectual - l'Alguer)
Ollé, Oriol (instrumentista de tible)
Oró, Joan (intel·lectual i científic - Lleida)
Orriols, Pau (lutier)
Ortí, Enric (instrumentista de tenora i compositor - Barcelona)
Pans, Montserrat (actriu)
Pantebre, Francesc (dirigent sardanista - Andorra)
Pardo, Miquel (luther - la Bisbal d'Empordà)
Parera, Joaquim (instrumentista de tible)
Parés, Joan (instrumentista de tible - Amer)
Parés, Ricard (instrumentista de tible - Torroella de Montgrí)
Parnau, Joan (dirigent sardanista - Banyoles)
Pascual, Josep (instrumentista de tenora i meteoròleg - l'Estartit)
Paulí, Jordi (compositor - Badalona)
Paulís, Narcís (compositor - Sant Feliu de Pallerols)
Pedredol, Joan (música)
Pérez Cándida (cupletista - Olot)
Pey, Lluís (instrumentista de tenora)
Piñol, Xavier (instrumentista de tible)
Piñol, Gaietà (sardanista - Premià de mar)
Plaja, Lluís (instrumentista de trompeta - Torroella de Montgrí)
Plana, David (instrumentista de tible)
Planas Martí “El Ros de Palau” (sardanista - Girona)
Plans, David (instrumentista de tible)
Poch, Emili (instrumentista de flabiol)
Pomès, Josep (dirigent sardanista- Barcelona)
Pons, Joan (compositor - Verges)
Pons, Xavier (esbarts)
Pont i Gol, Josep(bisbe de Tarragona - Bellpuig)
Pont, Àngel (instrumentista de tible - Verges)
Portas, Joaquim (instrumentista de tenora)
Porter Moix, Miquel (cineasta - Barcelona)
Porter, Cole (música americana)
Prats Ramon (instrumentista de trompeta - La Bisbal d'Empordà)
Prenafeta , Josep (compositor - Lleida)
Prous, Lluís (música)
Puig Zabala, Pere (dirigent sardanista - Barcelona)
Puig, Joan “en Joan de Pals” (instrumentista- Pals)
Puigcerver, Fabià (director teatral - Olot)
Pujals, Lluís (instrumentista de tible - Berga)
Pujolar, Montserrat (compositora - Ripoll)
Puntí, Martí (instrumentista de fiscorn - Tortellà)
Rafaques, Joan (teatre- la Bisbal del Penedès)
Rahola, Àngels (instrumentista de flabiol)

Ramió, Concepció (compositora i directora còbres - Girona)
Raventós Joan (polític -Barcelona)
Reverté, Anna M. (carrillonista - Barcelona)
Ribas, Antoni (director cinematogràfic -Barcelona)
Riera, Enric (compositor - Badalona)
Riera, Joaquim (compositor -Badalona)
Rigau, Ferran (instrumentista de tenora)
Rigau, Pere “ Barretó” (instrumentista de flabiol i compositor - Torrella de Montgrí)
Riumalló, Josep (instrumentista de fiscorn- Arbúcies)
Roca Delpech, Jaume (pintor i compositor.- Salt)
Roca, Joan (lutier - Figueres)
Rova Rovira, Joan (instrumentista de flabiol)
Ruera, Josep M. (compositor - Granollers)
Ruscada, Jordi (instrumentista de contrabaix - Les Planes)
Ruscalleda, Carme (cuinera - Sant Pol de Mar)
Ruyra, Joaquim (escriptor - Girona)
Sabater, Llorenç (instrumentista de trompeta - Tortellà)
Sabater, Marcel (compositor i director de còbra - Tortellà)
Sabater, Raimon (instrumentista de tible - Corçà)
Saderra Puigferrer, Manel (compositor - Tortellà)
Saderra, Josep (compositor - Sant Feliu de Pallerols)
Saderra, Magdalena (filla de M.S. Puigferrer - Banyoles)
Saladrigues, Francesc (instrumentista de contrabaix - Bellpuig)
Saladrigues, Ramon (dirigent sardanista - Bellpuig)
Saló, Conrad (compositor - Granollers)
Samper, Antoni (còbres sardanistes -Barcelona)
Sanahuja, Daniel (compositor - Sabadell)
Sánchez, Oscar (instrumentista de flabiol)
Sans, Albert (esbarts- Barcelona)
Santcliment, Juli (dirigent sardanista - Manresa)
Santiago, Carles (compositor . Cornellà de Llobregat)
Santiago, Roger (instrumentista de trompeta - Cornellà de Llobregat)
Santpère, Mari (actriu còmica - Barcelona)
Saumoy, Salvador (activista sardanista - Sabadell)
Schweitzer, Albert (metge i músic)
Sechi, Carla (escriptor - l'Alguer)
Serra Pujol, Antoni (dirigent sardanista - Barcelona)
Serra, Joaquim (compositor -Peralada)
Serra, Josep (compositor - Peralada)
Serracant, Josep M. (compositor - Sabadell)
Serrat, Cardina (florista de la rambla - Barcelona)
Shaw, Artie, (músic americana)
Sibila, Alfons (lutier - Gironella)
Stegman, Til (professor alemany -Barcelona)
Surrell, Josep (director - Figueres)
Tarridas, Blanca (filla de Josep M .Tarridas - Madrid)

Tarridas, Josep M. (compositor - Sant Pol de mar)
Teixidor, Martí (instrumentista de trombó - Amer)
Tarradellas, Josep (president de la Generalitat - Cervelló)
Terreu, Josep (dirigent sardanista - Valls)
Timon, Marc (instrumentista de tible i compositor - Castelló d'Empúries)
Toldrà, Eduard (compositor - Vilanova i la Geltrú)
Torrent, Agapit (compositor - Figueres)
Trias, Marcel·lí (trompetista - Girona)
Tristany, Joaquim (dirigent Unió de Colles - Mataró)
Trullàs, Florenci (instrumentista de trompeta . Manresa)
Turet, Lluís (instrumentista de tible)
Urquizu, Joaquim (bandes de música - Amposta)
Vallverdú, Josep (escriptor - Lleida)
Varela, Josep (professor i polític - Besalú- Lleida)
Ventura, Josep (compositor - Figueres)
Verdaguer, Mn. Jacint (poeta i capellà - Folgueroles)
Viader, Josep (compositor -Girona)
Vicenç Foix, Josep (poeta- Barcelona)
Vicenç, Josep “Xaxu” (compositor – l'Escala)
Vicià, Paco (compositor- Barcelona)
Vidal Gayolà, Joan (polític,dirigent sardanista - Anglès)
Vilà Folch, Joaquim (teatre - Barcelona)
Vilà Gandol, Josep M. (compositor - Sant Feliu de Guíxols)
Vilà, Enric (compositor- Calonge)
Vilà, Jaume (instrumentista de tenora - Cornellà de Llobregat)
Vilà, Josep (instrumentista de flabiol - Cornellà de Llobregat)
Viladesau, Ricard (instrumentista de tenora i compositor - Calonge)
Viladrich, Dolors (compositora -Manresa)
Vilalta, Jaume (estudiós de la sardana - Barcelona)
Vilamanyà, Honorat (compositor- Ripoll)
Vilar Crous, Josep (instrumentista de tible)
Vilaró, Jordi (instrumentista de tible)
Vilarrúbies, Anton M. (claretia)
Vilaseca, Josep Lluís (advocat i polític - Barcelona)
Violant i Simorra, Ramon (folklorista -Sarroca de Ballera)
Xandric, Joan (instrumentista de contrabaix - Amer)
Xirinachs, Olga (poetessa - Tarragona)
Xirinachs, Lluís Maria (polític - Barcelona)

Postals de catalunya

Durant diversos números, especialment els primers, dedicarem unes pàgines a glosar algun poble de Catalunya, en què, a més d'indicar dades genèriques de cada lloc, entràvem a considerar aquells fets, actes o activitats

de caire més popular i tradicional, com festes, aplecs, costums, menjars, ermites, etc.

Aquests són els pobles que sortiren publicats:

Isil (Pallars Subirà)	Folgueroles (Osona)
Alcover (Alt Camp)	Girona (Gironès)
Alforja (Baix Camp)	Gósol (Berguedà)
Alt Vallespir (Catalunya Nord)	Hospitalet de l'Infant (Baix Camp)
Amer (La Selva)	Igualada (Anoia)
Andorra	Josa del Cadí (Alt Urgell)
Anglès (La Selva)	La Cerdanya
Arbúcies (La Selva)	La Garriga (Vallès Oriental)
Arenys de Munt (Maresme)	La Vall de Bas (Garrotxa)
Banyoles (Pla de l'Estany)	L'Aleixar (Baix Camp)
Barcelona (Barcelonès)	L'Alguer (Sardenya)
Barruera (Pallars Jussà)	l'Ametlla de mar (Baix Ebre)
Begur (Baix Empordà)	Les Borges del Camp (Baix Camp)
Bellpuig (Urgell)	Les Preses (Garrotxa)
Berga (Berguedà)	L'Escala (Alt Empordà)
Bescanó (Gironès)	Llançà (Alt Empordà)
Besalú (Garrotxa)	Malgrat de Mar (Maresme)
Bordils (Gironès)	Manlleu (Osona)
Botarell (Baix Camp)	Manresa (Bages)
Cadaqués (Alt Empordà)	Maspujols (Baix Camp)
Caldes de Montbui (Vallès Occidental)	Miravet (Ribera d'Ebre)
Cambrils (Baix Camp)	Monells (Baix Empordà)
Campdevàrol (Ripollès)	Montblanc (Conca del Barberà)
Camprodon (Ripollès)	Montferri (Alt Camp)
Capafonts (Baix Camp)	Montmeló (Vallès Oriental)
Capmany (Alt Empordà)	Mont-roig del Camp (Baix Camp)
Cardedeu (Vallès Oriental)	Núria (Ripollès)
Caserras (Berguedà)	Olot (Garrotxa)
Cassà de la Selva (Gironès)	Organyà (Alt Urgell)
Castell d'Empúries (Alt Empordà)	Palamós (Baix Empordà)
Castell-Platja d'Aro (Baix Empordà)	Palau Sabardera (Alt Empordà)
Cistella (Alt Empordà)	Pals (Baix Empordà)
Collsacabra (Osona)	Perpinyà (Catalunya Nord)
Cornellà de Terri (Pla de l'Estany)	Prades (Baix Camp)
Cruïlles (Baix Empordà)	Reus (Baix Camp)
El Perelló (Baix Ebre)	Riells del Fai (Vallès Oriental)
Esparreguera (Baix Llobregat)	Ripoll (Ripollès)
Espluga del Francolí (Conca de Barberà)	
Espolla (Alt Empordà)	
Flix (Ribera d'Ebre)	

Riudecanyes (Baix Camp)
Riudellots de la Selva (Gironès)
Roses (Alt Empordà)
Rupit (Osona)
Salou (Baix Camp)
Sant Celoni (Vallès Oriental)
Sant Climent Sescebes (Alt Empordà)
Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà)
Sant Hilari Sacalm (La Selva)
Sant Jaume de Frontanyà (Berguedà)
Sant Joan les Abadesses (Ripollès)
Sant Llorenç de Cerdans (Catalunya Nord)
Sant Miquel Fai (Vallès Oriental)
Sant Pere de Rodes (Alt Empordà)
Sant Sadurn de l'Heura (Baix Empordà)
Santa Coloma de Farners (La Selva)
Santa Pau (Garrotxa)
Selva del Camp (Baix Camp)
Setcases (Ripollès)
Sitges (Garraf)
Torelló (Ripollès)
Torroella de Montgrí (Baix Empordà)
Vall de Camprodon (Ripollès)
Vall de Ribes (Ripollès)
Vilanova d'Escornalbou (Baix Camp)
Vilanova i la Geltrú (Garraf)
Vistabella (Maestrà)

Cobles

En aquests 300 números haurem parlat pràcticament de totes les cobles o almenys de la major part. En els darrers 28 anys ha sortit, el mes d'octubre una relació de cobles, a les quals agraïm la seva col·laboració. En aquesta relació hi figura la foto de la cobla, nom del representant i les dades de contacte.

A més, però, si les circumstàncies ho portàvem deixaven reportatges de fets especials i puntuals de les diverses formacions musicals.

Anotem aquests fets:

- L'Arbucienca. La seva història
- Amoga. 50 anys de la seva fundació
- Andorra. La seva història
- Art Gironí. La seva història
- Bellpuig cobla. Fundació i trajectòria
- Bisbal Jove. Fundació i trajectòria
- Cadaqués. Fundació i trajectòria
- Catània. Fundació i trajectòria
- Ciutat de Barcelona. La seva història
- Ciutat de Calella. La seva història
- Ciutat de Cornellà. La seva història
- Ciutat de Girona. Celebració dels 25 anys
- Ciutat d'Igualada. La seva història
- Ciutat de Solsona. La seva història
- Col·legi de Santa Maria de Blanes. La seva trajectòria
- Contemporània. Fundació i trajectòria
- Costa Brava. La seva història
- ESMUC. Activitats
- Foment de la Sardana (avui Foment del Montgrí). Fundació i trajectòria
- Jovenívola de Sabadell. Celebració 25 anys
- Juvenil d'Agramunt, La seva història
- Lluïsos. La seva història
- Mediterrània. La seva història
- Miramar. Fundació i trajectòria
- Montgrins. Actes commemoratius de la seva fundació i la seva història
- Genisenca. La seva història
- Maravella. La seva història
- Marinada. La seva història
- Marina. La seva fundació
- Pare Manyanet de Reus. La seva història
- La Principal de la Bisbal. Celebració del centenari i la seva història
- Principal d'Amsterdam
- Principal de Cassà. 100 anys de la seva fundació
- Principal de Girona. La seva història

- Principal del Llobregat. La seva història
- Principal de Palafrugell. La seva història
- Selvatana. Celebració dels 75 anys. i la seva història
- Principal d'Olot. Commemoració dels 100 anys
- Principal de Rosselló. La seva fundació
- Principal de Tortellà. La seva història
- Principal del Vallès. La seva història
- Rossinyolets. Referències a l'antiga i trajectòria de la nova
- Súria. La seva història.

Anunciants

Hem d'agrair la gran quantitat d'anunciants que amb la seva col·laboració ens han ajudat a sufragar les despeses de les edicions.

Especialment a: El Corte Inglés, La Caixa, Diputació de Girona i Generalitat de Catalunya, que cada any ens donen la seva col·laboració.

També els establiments gironins que cada any en el número d'octubre en donen el seu suport.

Aquesta és la relació d'anunciants que hem tingut*:

- Agrupació Mútua
- Banc Sabadell
- Banca Catalana
- Caixa Penedès
- Casa Darnés (begudes)
- Comerciants de Ripoll
- Comerciants de Corbera de Llobregat
- Comerciants d'Anglès
- Comerciants de Banyoles
- Comerciants de Berga
- Comerciants de Besalú
- Comerciants de Bescanó
- Comerciants de Blanes
- Comerciants de Cadaqués
- Comerciants de Calella
- Comerciants de Camprodon
- Comerciants de Cardedeu
- Comerciants de Cassà de la Selva
- Comerciants de Flix
- Comerciants de la Bisbal
- Comerciants de les Preses
- Comerciants de Llançà
- Comerciants de Lloret de Mar
- Comerciants de Malgrat de mar
- Comerciants de Manresa

Comerciants de Mollet del Vallès
 Comerciants de Ribes de Freser
 Comerciants de Roses
 Comerciants de Salt
 Comerciants de Sant Celoni
 Comerciants de Sant Feliu de Guíxols
 Comerciants de Sant Joan de les Abadesses
 Comerciants de Setcases
 Comerciants de Torelló
 Comerciants de Tossa de mar
 Comerciants de Vall de Bas
 Comerciants d'Igualada
 Comerciants d'Ogasa
 Comerciants d'Olot
 Comerciants de Puig-reig
 Comerciants de Santa Pau
 Comerciants d'Olesa de Montserrat
 Comerciants de Platja d'Aro
 Danone
 Diputació de Girona
 Diversos partit polítics (en temps d'eleccions)
 Edicions 62
 El Corte Inglés
 Els Portals (Vendrell)
 Garonuna
 Generalitat de Catalunya
 Germana Jonrquera, piano
 Gerunda, publicitat
 La Caixa
 La tenda
 Organitzacions artístiques Grau
 Organitzacions artístiques Roqué
 Paperera del Ter
 Patronat de Turisme de Girona
 Rolser
 Taly, cafeteria
 Trinaranjus
 Vi de l'avi Miquel

* Als diversos pobles hem anotat el nom de cada localitat, per no fer massa extensiu la relació.

Obituaris

En el decurs d'aquest 30 llargs anys, dissortadament, només seguint el ritme inexorable de la vida, molts amics, coneguts, músics i sardanistes ens han deixat. SOM ha donat la trista notícia i a vegades n'ha fet una

semblança per recordar la seva obra, la seva tasca, la seva dedicació i el seu treball.

En iniciar aquesta commemoració vagi per endavant el nostre el condol a llurs familiars i amics, i el bon record, estima i memòria per a cada un d'ells.

1981

Pere Masats Vilalta (compositor)
 Josep Gravalosa Gironès (compositor)

Any 1982

Joan Bertran i Gargallo (president de l'OBP)
 Jaume Jorba (directiu de l'OBP)

Any 1983

Jaume Ventura Tort (compositor)
 3 músics de la Maravella, morts en accident de trànsit: Joan Portas, Joan Calvet i Antoni Anglada
 Josep Casas Devesa (compositor)
 Antoni Carcellé Toasca (compositor)

Ricard Bové Bas (compositor)

Any 1984

Jaume Vilalta (publicista)
 Jaume Tàpies (flabiolaire)

Any 1985

Lluís Figuls Gran (compositor)
 Francesc Fuentes (instrumentista – mort en accident)

Any 1986

Enric Casals i Defilló

Any 1987

Antoni Rossell (contrabaixista)

Any 1988

Josep Carbó Vidal (compositor)
 Rossend Palamada Teixidor (compositor)
 Rafel Ferrer Fitó (compositor)

Any 1990

Narcís Costa Hort (compositor)

Pau Sicart Güell (compositor)

Any 1991:

Agapit Torrent Batlle (compositor)

Any 1992

Josep M. Tarridas Barri (compositor)
 Josep M. Bernat Colomina (compositor)
 Jaume Pont Jufre (compositor)

Any 1994

Joaquim Canela (dirigent sardanista de Manresa)

Any 1995

Àngel Pont Muntaner (compositor)
 Maria Barnet (esposa de Josep Ventura Salarich)

Joan Saqués (polític i activista cultural)
 Esteve Albert (dinamitzador de la cultura popular catalana)

Fèlix Martínez Comín (compositor)

Any 1996

Josep Mainar Pons (president fundador de l'OBP)
 Roger Raynalt (president de la FSR)
 Antoni Serra (dirigent sardanista)
 Joaquim Albertí Busquets (compositor)
 Joan Pibertnat Comas (compositor)

Any 1997

Salvador Daroca (dirigent sardanista de les Borges del Camp)
 Francesc Soler Mas (dirigent sardanista, publicista, fundador de la revista SOM)
 Bartomeu Vallmajó Soler (compositor)
 Joaquim Vilà Folch (crític teatral)

Any 1998

Lluís Cotxo Güell (compositor)
 Josep Miracle Montserrat (escriptor, secretari de Pompeu Fabra)
 Narcís Paulí Vila (compositor)

Any 1999

Ramon Prat (esbarts)
 Ramon Morros Viñallonga (compositor)
 Josep Gelis Berga (activista sardanista – Olot)
 Josep Puig, *Moreno*, (instrumentista de fiscorn)

Any 2000

Manel Saderra Puigferrer (compositor)
 Guillem Palahí - l'avi Guillem- (activista sardanista – Bescanó)
 Remei Alcaraz (activista sardanista – Barcelona)

Any 2001

Pau Urrea (activista sardanista)
 Josep Ventura Salarich (periodista i activista sardanista, fundador de la revista SOM)

Any 2002

Eduard Costa (president d' ACFB)
 Salvador Simon Donatiu (compositor)
 Xavier Montsalvatge Bassols (compositor)
 Pere Fontàs Puig (compositor)
 Frederic Soler (dirigent sardanista de l'OBP)
 Carme Muñoz (esbarts)

Any 2003

Domènec Moner Basart (compositor)
 Josep M. Morera (dirigent sardanista)

Any 2004

Daniel Sanahuja Capella (compositor)

Any 2005

Ricard Viladesau Caner (compositor i destacat intèrpret de tenora)
 Agustí Montguilod (tenora)
 Antoni Almoyner (dirigent sardanista de Barcelona)

Any 2006

Josep M. Mas Solench (publicista)
 Josep M. Sabater (instrumentista de trompeta)
 Josep M. Alba (dirigent sardanista de Lleida)
 Josep Auferil Costa (compositor)
 Max Havart (compositor)
 Carles Rovira Reixach (compositor)

Any 2007

Josep Moriscot (mític contrabaixista de la Principal del Llobregat)
 Mn. Albert Taulé Viñas (compositor)
 Maria Cantalozella (de la impremta Cantalozella de Santa Coloma de Farners)
 Enric Vilà i Armengol (compositor)
 Lluís M. Xirinachs (polític)

Any 2008

Cassia M. Just (abat de Montserrat)
 Delfí Colomer Pujol (compositor)

Any 2009

Ferran Arbusà (dirigent sardanista de Figueres)
 Pere Català Roca (impressor i fotògraf)
 Josep Solà Sánchez (compositor)
 Martí Font Triadú (compositor)
 Joan Daró Julià (compositor)

Any 2010

Lluís Lloansí Marill (compositor)
 Antoni Anguela Dotres (dirigent, activista sardanista, director i fundador de la revista SOM)
 Dolors Viladrich Pasqual (compositora)
 Carles Riera Vinyes (filòleg, activista i col·laborador de la revista SOM)

Amameu Puntí (contrabaixista)

Joseta Espinàs (activista sardanista de la Catalunya Nord)

Joan Noya (dirigent sardanista)

Generós Mestres (dirigent sardanista de Girona)

Jordi Barre (cantant català de la Catalunya Nord)

Any 2011

Miquel Tudela Benavent (compositor)

Martirià Font Coll (compositor)

Josep Prenafeta Gavaldà (compositor)

Sebastià Gràcia Petit (dirigent sardanista de Lleida)

Joan Roig (dirigent sardanista de Reus)
 Màrius Rabaseda (dirigent sardanista de Sant Carles de la Ràpida i compositor)
 Marcel Rahola (instrumentista de tible)
 Lluís Palet (instrumentista de cobla)

PER A TOTS ELLS EL NOSTRE RECORD I ESTIMA.

Nota: Involuntàriament potser ens haurem deixat alguna persona o hi ha alguna dada errònia. Ho lamentem, a l'avançada, us en demanem disculpes.

Col·lecció de llibres MOS

A més de l'edició de la revista, un bon dia pensàrem que seria bo iniciar una col·lecció de llibres dedicats al món de la sardana, puix en la revista no es podia aprofundir massa en segons quins temes per poder-hi explicar tal com ens semblava que calia, per això, decidírem l'any 1997, iniciar aquesta nova singladura, i a fe de Déu que ha anat molt bé. Des del principi poguérem comptar amb una quantitat de persones que estaven interessades en aquest tema, el que significà una petita base de subscripcions per encetar la tasca. Hem tingut la col·laboració de la Diputació de Girona i de la Generalitat (aquest any no) i això ens ha permès poder editar tots aquests llibres, que creiem que han aportat una important visió ampla i força completa i detallada de molts aspectes de la vida de la sardana, i d'alguns dels seus protagonistes.

No comptàvem, en començar, que en faríem tants, però de mica en mica han anat sorgint iniciatives i col·laboracions i tot seguit comprovarem el que amb bona voluntat i amb ajuda de molta gent hem aconseguit.

Aquests són els llibres que hem editat

- *Històries de sardanes I*. Robert Roqué
- *Biografia de Ricard Viladesau*. Robert Roqué
- *Aproximació a la Cobla Barcelona*. Jordi Puerto
- *La Principal d'Olot (100 anys)*. Josep Murlà
- *Tomàs Gil i Membrado en la història*. (Col·lectiu GISC)
- *Històries de sardanes II*. Robert Roqué

- *La Tenora, 150 anys*. Enric Francesc, Lluís Albert, Jordi Puerto i Robert Roqué
- *Cròniques en forma de cercle*. Jordi Puerto
- *La nissaga dels Serra: Miquel, Josep i Joaquim*. Inés Padrosa i Concepció Ramió
- *Històries de sardanes III*. Robert Roqué
- *Retalls d'una vida*. Josep M. Bernat. Jordi Puerto
- *Biografia de Lluís Albert*. Joan Domènech
- *Coses de l'avi Enric* (recopilació d'escriures d'Enric Vilà i Armengol)
- *Biografia de Fèlix Martínez i Comín i Pepita Llu-nell*. Joan Domènech
- *Diccionari d'autors de sardanes "De la A a la Z"*.
- *Històries de les colles sardanistes (I)*. Jordi Puerto
- *Vademècum sardanista*. Tomàs Gil i Membrado
- *Història dels Fatxendes de Sabadell*. Lluís Subirana i Jaume Nonell
- *Ginjòlia*. Jaume Forset i M. Isabel Feliu
- *Història de les Sardanes (IV)* Robert Roqué
- *La dansa en cercle*. Jordi Puerto i Parramon
- *Josep Viader i Moliner. De la música de cobla a la polifonia*. Joan Domènech Moner
- *Mirades sobre Manel Saderra Puigferrer*. Josep Vidalou
- *Històries de les colles sardanistes (II)* Jordi Puerto i Parramon
- *Històries de les sardanes (V)*. Robert Roqué
- *Bibliografia de la Sardana*. Jordi Mestres.
- *La sardana, dansa catalana*. Esteve Fàbregas i Barri
- *Diccionari de les Cobles*. Jordi Puerto i Parramon
- *Apèndix del Diccionari de cobles*. Jordi Puerto i Parramon
- *Les Ciutats Pubilles en imatges (reportatge fotogràfic)* Josep Llobet
- *Centenari de la Santa Espina*. Antoni Torrent
- *L'Obra del Ballet Popular*. Jordi Puerto i Parramon
- *Cròniques del Foment de la Sardana de Barcelona*. Jordi Puerto i Parramon
- *Domènec Moner i Basart, un compositor lloretenc a Barcelona*. Joan Domènech Moner.
- *Històries de sardanes (VI)* Robert Roqué Jutglà
- *Comunicadors i organitzadors*. Robert Roqué Jutglà..

Discografia

Volguérem oferir una altra variant de les nostres iniciatives i resolguérem encetar una col·lecció discogràfica, enregistrarem diversos CD, que enviarem als nostres subscriptors i en els darreres anys hem fet un acord amb la FSC i els transmetem el DVD de la Sardana de l'any.

Els discs que gravarem són els següents:

- SOM número 1. Sardanes inèdites en discografia. Cobla Cadaqués
- SOM número 2. *Sardanes a Lloret*. Cobla Selvatana
- SOM número 3. *Viladesau per Viladesau*. La Principal de la Bisbal
- SOM número 4. *Més enllà de la cobla*. Selvatana.
- SOM número 5. *Sardanes de tiple, interpretades per Joan Parés*
- SOM número 6. *Sardanes dels anys 40 i 50*. Cobla Cadaqués
- SOM Sardanes amb l'orquestra de Cambra de l'Empordà (amb la col·laboració de l'OCE)
- *Curts i Llargs*. Cobla Selvatana
- *Vídeo Trencats i seguits*

Medalles

Un bon dia se'ns acudí estampar en unes medalles el rostre d'alguns compositors i així ho férem. Els músics que escollírem foren:

- Josep M. Bernat Colomina
- Martirià Font Coll
- Pere Fontàs Puig
- Tomàs Gil Membrado
- Max Havart
- Domènec Moner Basart
- Francesc Mas Ros
- Manel Saderra Puigferrer
- Conrad Saló Ramell
- Ricard Viladesau Caner

Reconeixements

En aquests anys la nostra revista he rebut alguns reconeixements que ens han atorgat diverses entitats.

Vagi per endavant el nostre agraïment.

Així ens hem vist guardonats per:

- Ajuntament de Bescanó
- Casal Tarragoní de Tarragona
- Federació d'Ateneus de Catalunya
- Obra del Ballet Popular
- Secció Sardanista del grup Huracans de Lleida
- Unió de Colles Sardanistes

Hem fet un repàs ràpid d'aquests 300 números. La veritat, jo mateix he quedat admirat i feliç de tot aquell treball que de mica en mica, número rere número, hem aconseguit.

Seguirem?

Així ho esperem, malgrat les moltes dificultats que tenim darrerament.

Si no, quedarà escrita per sempre més una bona part de la història i la vitalitat de la Sardana.

A TOTS AQUELLS QUE D'UNA MANERA O ALTRA HI HEU COL·LABORAT, **MOLTES GRÀCIES**, ENTRE TOTS JA HEM FET **300 NÚMEROS**. ■

Damià Daviu

Amb molta il·lusió

Ens han demanat un escrit que serveixi de commemoració del número 300 de la revista SOM en què parlem del que significa per a nosaltres i de la nostra tasca en aquesta revista. Estic davant de l'ordinador i no sé com començar perquè és quelcom molt diferent del que fem habitualment en les pàgines de la revista. Després de molt pensar he decidit començar des del principi... Tots recordareu el meu il·lustre antecessor en l'apartat d'entrevistes, l'Ignasi Pinyol, un gran amic nostre. Vàrem coincidir a l'aplec de la sardana de les Roquetes a Barcelona ja fa alguns anys, vàrem iniciar una llarga conversa i en un moment donat em va comentar la possibilitat d'agafar el seu lloc com a col·laborador de la revista ja que ell per horaris i feina no el podia atendre. Jo ja era un lector d'aquesta publicació i un admirador de la tasca que realitzava l'Ignasi, així com de tots els continguts de la revista, que sempre he trobat prou interessant. Vaig accedir-hi perquè creia que ho podia fer, allà mateix vàrem trucar al Robert Roqué i ràpidament ens posàrem d'acord. La primera entrevista que vàrem dur a terme fou al tenora David Estañol per a la revista número 242. Vàrem començar tímidament i de mica en mica ens hem atrevit més i més, i des de ja fa algun temps també fem altres escrits de temàtica sardanista que creiem interessants. Ens movem per les sardanes des de la primera meitat dels anys 70, i ens agrada compartir les nostres coneixences i coneixements amb els lectors de la revista SOM: per a nosaltres és un goig poder formar part de la família dels redactors de la revista, en aquest aspecte em sento un privilegiat. Tal com diu el títol d'aquest escrit **AMB MOLTA IL·LUSIÓ** escric i tinc cura de tenir els escrits a punt per quan facin falta i també **AMB MOLTA IL·LUSIÓ** espero la revista cada mes; l'endemà de rebre-la per correu ja envio els nous escrits- Crec que en aquest aspecte no poden tenir

cap queixa de mi, jo tampoc tinc cap queixa d'ells i repeteixo que és un goig formar part de la família de la revista SOM. La nostra és una de les poques publicacions existents de temàtica sardanista que podem trobar a Catalunya i crec que és un referent tant pel contingut com per l'antiguitat i l'hem de conservar. En els darrers temps pateix moments difícils, l'espantosa crisi que ens afecta a tots l'ha deixat sense subvencions i tot i això en Robert Roqué i en Josep Maria Puig la tiren endavant: crec que mai els podrem agrair prou tot el que fan, de fet els voldria demanar que no es cansin mai, la revista cada dia és més maca. Abans d'acabar no voldria oblidar donar les gràcies a la Neus, la meva dona, per la seva col·laboració, perquè sempre llegeix tot el que escric i em dona la seva opinió, sempre amb una paciència infinita.

La revista SOM ha arribat al número 300. Avui en dia és un referent dins el món de la sardana, una peça de culte com ho demostren la gran quantitat de comentaris que escoltem en els aplecs, ballades i concerts cada vegada que apareix un nou exemplar, ens destaquen els continguts i l'acurada i impecable presentació.

Felicitats a l'ànima i creador de la revista, en Robert Roqué, i al continuador Josep Maria Puig, a tots els que hi han escrit i a tots els redactors actuals, als impressors i també a tots els socis, ja que sense ells tot això no seria possible. Moltes felicitats pels 300 números de la revista SOM. Esperem que siguin molts més. ■

Josep Pasqual

SOM... i serem?

Per als qui no vàrem viure directament el naixement de SOM, i sobretot, per als qui no vam viure en primera persona els moments històrics en què es va produir, se'ns fa difícil ponderar amb exactitud què representa l'aparició d'un mitjà d'aquesta mena. I encara molt més important, se'ns fa difícil comprendre amb exactitud, si no hi posem consciència, quin és el nivell de rigor, de perseverança, de constància, de treball i de voluntat que hi van aportar tanta i tanta gent que, amb sort, hem conegut gairebé només d'òides. I és molt important que ho puguem saber i tenir-ho molt present, perquè en segons quins moments, en palesar aquelles qüestions que ens grinyolen, en lloc de considerar-les senyals d'un conservadorisme exacerbant i exasperant, amb la perspectiva que ens fa falta les podrem considerar com els símbols de la llibertat i el progressisme més eloqüents que van ser.

Mentiria si digués una altra cosa: la primera vegada que vaig veure la revista SOM em va semblar avorrida. Em feia gràcia veure-hi persones que coneixia i llegir algunes coses que vivia de primera mà i que no podia trobar en cap altre mitjà imprès. La resta, m'avorria. Amb el temps, vaig aprendre a trobar altres coses de mons que no eren exactament el meu però que hi aportaven valors per la seva transversalitat, i amb el temps vaig aprendre també la importància d'alguns dels seus col·laboradors habituals, alguns d'ells intel·lectuals rigorosos als quals vaig tenir accés per primera vegada a través

Imma Guinart
Correctora de la revista

Benvolguts companys del SOM,
Ja fa un temps que, tot i que no ens hem vist, hem compartit una estona cada mes. Vosaltres ja heu arribat als 300. Jo no fa tant que estic amb vosaltres però ja em sou familiars... M'agradaria que sabéssiu que admiro la vostra tasca, envejo la vostra empena i, sobretot, estimo la vostra estima pel nostre país, tan petit i tan gran alhora.

El meu avi, en Josep Guinart Franquesa, estimava la sardana tant com vosaltres. En componia i el vaig sentir moltes

d'aquestes pàgines. I més recentment he copsat la importància social i cultural d'un mitjà periòdic en català, la valentia i l'esforç que comportava desenvolupar una iniciativa com aquesta i la tossuderia que havien d'invertir un bon grapat de persones d'arreu del país perquè l'aventura fos contínua. A base de molts anys, he acabat copsant com va ser de remarcable i interessant que el SOM fos una de les primeres revistes en català d'abast nacional, i que tractés precisament un tema d'abast tan poc general com és la cultura popular. Però els qui ho hem après de la meva generació, ho hem descobert gairebé sols, i malauradament, no ho hem fet tots.

I ara, potser tampoc no cal. Està bé conèixer el passat però ens cal mirar endavant. SOM ha omplert una faceta molt important de la història cultural i social del país. No només en el camp que ha tractat directament, sinó de tot el país en general. I amb això, fins ara, n'hi ha hagut prou. Però és factible que a partir d'ara no sigui suficient. La societat ha mutat, les persones han canviat, els interessos han evolucionat... i ni tan sols la cultura popular, la faceta que s'endinsa més profundament en l'ànima del país, és la mateixa. Cal analitzar si la constància formal i estètica de SOM és positiva, decidir si l'evolució és un signe de vivesa que ha de caracteritzar la nostra existència, veure quins són els avantatges que la nostra cultura més íntima continuï protagonitzant el nostre entorn. I també cal contemplar si s'ha d'explicar com sempre s'ha fet o si per contra cal explicar-ho amb la perspectiva actual, amb els mitjans actuals, amb el llenguatge actual. Perquè si les respostes a aquestes qüestions són afirmatives, SOM pot tenir molt a dir i molt a fer. I les generacions presents, i també les futures, podran contemplar-s'hi i contemplar la història amb orgull i força. ■

tardes tocant les mateixes notes al piano buscant l'acord just... Per pura casualitat, fa ben poc, al meu pare se li va acudir posar el nom de l'avi al totpoderós google i al web *Músics per la cobla* va trobar que en tenia cinc de registrades. Ostres, quina sorpresa! No em puc imaginar un millor regal per fer-vos: la feina i passió d'una persona tan propera com l'avi compartida amb uns col·legues que no conec. Us en passo els noms, de les sardanes i de l'avi, ves si no resultarà que algun de vosaltres l'havia conegut... *Albada, Cant d'ofrena, Dubte, Joventut, El Gorg de les Gorges*.

I res més. Us encoratjo en la vostra tasca, m'agrada col·laborar-hi ni que sigui d'una manera tant minsa i, sobretot, espero que puguem trobar-nos un llarg temps més.

Fins... al proper SOM! ■

El meu gra de sorra

Al seu moment, els col·laboradors de SOM, celebrarem el naixement del número 250 i ara, amb més motiu encara, cal festejar l'aparició del número 300.

La meua col·laboració habitual a la revista SOM comença a poc d'encetar el segle XXI. Era el mitjà adient per donar a conèixer al públic el fons documental de Fonovilassar78, un fons que encaixa com anell al dit amb els objectius de la revista: la difusió de la cultura tradicional i especialment de la sardanista.

El meu gra de sorra consistia a recordar els inicis de la sardana, el seu entorn, les primeres gravacions, les anècdotes... A recuperar sons perduts, uns sons que no es valoren descrivint-los sinó escoltant-los. Però tot això comporta una llarga tasca i un encadenat d'etapes fins a aconseguir els objectius. D'antuvi trobar els discs de pedra a 78 rpm, que no és gens fàcil, que estiguin en condicions mínimes per recuperar-ne el contingut i rematar l'objectiu comptant amb els medis adequats per recuperar la música que aquests discs han guardat durant cent anys o més, malgrat el pèssim estat de conservació que han suportat.

Un dels principals problemes a l'hora d'aconseguir aquests discs és la relativitat del seu valor cultural i crematístic. Cadascú en fa la seva valoració, tothom se sen entès i legitimat per donar lliçons. Es dona la paradoxa que sovint el seu valor és sols en funció d'una antiguitat dubtosament assignada. És com si un quadre es valorés en funció del marc, prescindint del contingut. D'altres, més coneixedors, en valorem el contingut: música ballable, folklòrica, clàssica, cantants d'època, corals...

Per altra part, l'afecció a restaurar aquesta música, se sol catalogar com a anòmala, de poc interès i, en part, és cert. Anòmala perquè, malauradament, som pocs els infectats d'aquesta dèria. Que és de *poc interès* perquè, deixant de costat els

tafaners, sols interessa al personal docent especialitzat o a l'estudiós del tema. Frequentment, el coneixement i la cultura sobre aquest tema solen ser força baixos al nostre país; però extensa i lloable a qui sap-les nacions europees on, fins hi tot, se celebren trobades internacionals.

Sóc de l'opinió que, quan es concreta la temàtica, es fa molt més interessant la seva importància. Una dita castellana ho manifesta ben clar: *quien mucho abarca poco aprieta*. Òbviament sols així ens permetrà aprofundir en la documentació que conté cada disc. Amb aquesta selecció i concreció augmenta el seu valor cultural. La catalogació i la datació són bàsiques en el procés de restauració del disc que ens permetrà situar-lo al seu punt històric.

Després de la catalogació continua el procés amb la recuperació del contingut, la digitalització i la depuració dels sorolls. L'operació s'acaba amb la gravació dels resultats en un CD perfectament catalogat. Arribat aquest punt final ja disposem d'un material consultable amb diverses variables d'entrada: per èpoques, cobles, solistes, autors...

■ Banda de la Casa de Caritat de Barcelona que enregistrà els cinc primers discs de sardanes.

En aquest estat de consulta, el fons documental sonor de Fonovilassar78 consta de 1230 sardanes i unes 700 peces entre bandes, cançons populars catalanes, corals, cantants catalans... La sardana més antiga es data el 1898, moltes són del primer decenni de 1900 i així fins a 1954.

Són de gran interès les gravacions de la Banda de la Casa de Caritat de Barcelona (1901-1902), les primeres gravacions de la Banda Municipal de Barcelona (1903-1910) i les de la Coral Catalunya Nova (1902-1903). L'honor d'enregistrar el primer disc de sardanes correspon a la Banda de la Casa de Caritat de Barcelona el 1901. Són un tipus de discs experimentals i promocionals anomenats *Berliner's*. Estan formats per una xapa de zenc de 7" (17.50 cm) de diàmetre, amb les dues cares d'una pasta de làtex, gravada a una sola cara i el contingut musical és de menys de 2 minuts. Per tant, les sardanes, normalment, són d'una tirada de curts i una de llargs.

La Banda de la Casa de Caritat i Coral Catalunya Nova tenen el gran mèrit afegit d'enregistrar abans de les inusuals festes de la Mercè de 1902 en què la sardana n'és protagonista. El motiu de l'esplendor d'aquestes celebracions fou la jura de la Constitució d'Alfons de Borbó que el proclama com rei d'Espanya amb el nom d'Alfons XIII. Serà després d'aquestes festes quan la discogràfica anglesa Gramophon entrarà en converses amb les cobles guanyadores del concurs a fi d'enregistrar discs de sardanes i a partir de finals de 1902 ja són discs comercials, amb les dades premsades al disc.

La Banda de la Casa de Caritat de Barcelona enregistra les primeres gravacions d'una formació musical a la Península Ibèrica. Es tracta d'una sèrie de 10 discs encapçalats per dues sardanes *La Platja de Riells i Monserrat* (E. Guiteras), segueixen dues havaneres i tres sardanes més: *Mercedes*, *Maria Cristina* i la sardana de l'òpera *Garin*. I s'acaba amb una masurca, una havanera i dos xotis. Als discs no hi consta l'autor de la música, per tant no se'n pot assegurar la paternitat: Eusebi Guiteras, compositor i director de la Banda, era alumne de J. Rodoreda. S'han trobat les partitures, transcrits pel ell, de la sardana *La Platja de Riells* (al costat de l'Escala) lloc on ell estiujava.

Sardanes: al fons de Fonovilassar78 he reunit moltes gravacions de sardanes enregistrades el

primer decenni de 1900 interpretades per la Principal de la Bisbal, Los Montgrins, en vida d'en Pere Rigau, La Principal de Peralada i la Unió Cassanense.

Corals: destaquen tres gravacions de la Catalunya Nova: *Los segadors*, *Lo capdill* i *Els tres tambors*. De la coral Euterpe de Clavé (1902) n'hi ha tres gravacions.

Banda Municipal de Barcelona: d'entre 1903 i 1910 hi ha una vintena de gravacions.

En l'especialitat musical de discs a 78 rpm es disposa de 1.230 sardanes de totes les cobles i anys. De cançó popular, artistes i ballables d'època hi ha unes 700 gravacions. Tots aquests discs es poden consultar.

Queden molts discs de grans orquestres, jazz, ballables, cinc òperes completes i dues sarsueles que, per manca de temps encara no s'han catalogat ni digitalitzat.

També es disposa d'un nombre considerable de revistes i llibres antics dels inicis del segle passat, que tracten de la nostra història, del món sardanista...

Fins que la salut m'ho permeti i al lector li interressi continuaré col·laborant amb la revista SOM dedicant tot el meu temps a aquesta afecció. El proper objectiu serà recuperar més gravacions de la cobla Antiga Pep de Figueres enregistrades per la discogràfica francesa Pathé. Aquesta discogràfica implica grans dificultats de recuperació. Es tractava d'una gran formació musical i avui encara tinc aparells per restaurar-la. Si algú té discs d'aquesta discogràfica francesa farà una bona aportació a la causa fent-m'ho saber i permetent l'enregistrament.

Si ara no es fa, crec que podríem perdre un bocí de la nostra cultura. De moment, em resisteixo a acceptar-ho. ■

Robert Gerhard i Ottenwaelder

Robert Gerhard

Tenia ja preparat l'article per a la propera revista, quan m'adono que aquesta s'esqueia amb el nombre 300, Déu n'hi do! Ha transcorregut força temps des d'aquell llunyà 1980. Hi sóc des d'un bon principi i en guardo molts bons records.

Hi ha desfilat molta gent, el pèndul inexorable del temps ha fet que molts del que hi col·laboraren hagin emprès el camí sense tornada. Llei de vida, exclama el veí. Però hom els troba ha faltar: Josep M. Bernat, Francesc Soler i Mas, Josep Mainar, Josep Ventura, Antoni Anguela, Sebastià Gràcia... i possiblement me'n deixo algun. Grans personatges i millors persones tots plegats. En pau reposin. Després d'aquest preàmbul aniré a l'article que havia preparat.

Malgrat els seus cognoms, aquest compositor és català, nascut el 25 de setembre de 1896, a la comarca de l'Alt Camp, concretament a la ciutat de Valls, descendent per línia paterna de família suïssa i francesa per la materna. Va rebre una educació cultural catalana i els estudis musicals els realitzà primerament al conservatori de Munic (1913) on cursa piano amb Enric Granados (1915) i, a la mort d'aquest, continua amb Frank Marshall. També hi composició amb Felip Pedrell (1916-21), per cert que durant aquesta època fou assistent del folklorista Joan Amades. Després va prosseguir els estudis musicals a Viena i Berlín amb Arnold Schönberg (1923-25), al qual va portar a Barcelona, com també hi va portar Webern.

El 1931 la Generalitat de Catalunya el nomena professor de música de l'Escola Normal i treballa a la secció de música de la Biblioteca de Catalunya, a la qual va romandre fins al 1938.

Gerhard era gairebé desconegut al nostre país, la dissort l'havia perseguit al llarg de la vida amb entrebancs al marge de la música. Hagué de deixar els estudis a Alemanya a conseqüència de la primera Guerra Mundial i després de la Guerra Civil espanyola es va haver d'exiliar a París i posteriorment a Cambridge, on el va atrapar la segona Guerra Mundial.

Identificat amb la II República Espanyola i l'autonomia catalana, motiu pel qual fou proscrit per la dictadura, com també ho fou Pau Casals, per ésser català i exercir com a tal; per cert que Casals vingué poques vegades a Catalunya. Recordo que una vegada que ho féu per a l'enterrament de la senyora que cuidava la seva casa d'El Vendrell, un periòdic que es va fer ressò de la notícia, en esmentar-lo va utilitzar el mot de: "ese individuo...". El mateix succeïa amb Gerhard, malgrat que en ésser més jove no havia encara assolit la gran popularitat de Casals, al qual se'l recordava més.

Però malgrat tot això, Gerhard ha estat qualificat dins l'ambient musical mundial com un dels grans de la música europea del segle XX. Considerat com un conversador fantàstic, amb una instrucció musical magistral i gran formació humanista i científica. Ha estat un dels millors compositors avantguardistes i innovadors, que va convertir Barcelona, musicalment parlant, en una ciutat cosmopolita al mateix nivell que París o Viena.

Gerhard va compondre quatre simfonies, una de les quals en memòria de Felip Pedrell; un concert per a orquestra, i concerts per a violí, piano i clavicordi: *La pesta*, basada en la novel·la d'Albert Camus, l'òpera *La Dueña*, (1947) sobre un text de

Richard Brinsley, obra que no ens va arribar als barcelonins fins al 1992. També fa compondre els ballets *Don Quijote* (1941), *Pandora*, *Vetllades de Barcelona* (*Soirées de Barcelone*) 1938, en el qual tractava ballets folklòrics catalans, i *Ariel*, que fou estrenat el 1936. Fou també el primer que a la Gran Bretanya va utilitzar la música electrònica en la partitura que acompanyava el muntatge d'*El Rei Lear*, de Peter Brook, interpretat per la Royal Shakespeare Company. Des de l'any 1960 va rebre alguns encàrrecs de la BBC, la Simfònica de Nova York i la Fundació Koussewitzki, treballs que habitualment signava com Joan de Serrallonga.

En un principi la seva obra s'apropa més a Ravel i Debussy, conjugant-ho amb aspectes del folklore peninsular (*Trio con piano* - 1918) i tècniques de composició modernes com el dodecafonisme. Anteriorment a l'esmentada data són un cicle de cançons de Josep M. López Picó, gran amic seu, i *L'infantament meravellós de Schahrazada* (1918), amb una endreça cap a la soprano Conxita Badia.

Gerhard treballant al seu estudi

Aquí ens cal remarcar la composició, influït pel seu concepte renovador, d'alguna sardana; la primera, del 1930, amb el títol de *Sardana núm. 1*, escrita per a instruments de cobla; posteriorment en fa una altra per a instruments de vent, inclosos tenora, tible i fiscorn que fou estrenada al Palau de la Música Catalana, titulada *Sardana núm. 2*, i més tard el 1968, en féu una tercera per a orquestra destinada a la pel·lícula *Secret people*. Aquestes sardanes haig de dir que no són pas del gust de molts sardanistes, especialment d'aquells que en gaudeixen més amb les comes que amb el cap, generalment per la manca de lirisme i perquè emprava sistemes avançats de la música culta, però he d'afegir que són petites mostres de la immensa obra musical d'aquest compositor.

A Viena, el 1923, conegué la que més tard seria la seva muller, Leopoldina Feichtegger, amb la qual es va casar el 1930. El 1960 adopta la nacionalitat britànica, vuit anys després és nomenat Doctor Honoris Causa per la Universitat de Cambridge.

Robert Gerhard va traspasar al la ciutat anglesa de Cambridge el dia 5 de gener de 1970.

Entre altres obres degudes a la inspiració del compositor català hi trobem: *Verger de galanies* (1919), *14 Cançons populars catalanes* (1928/29), *L'Alta naixença del rei En Jaume* (1932), *Cançonner de Pedrell* (1941) (*Pedrellinanes I i II*), *Alegries* (1942) (divertiment flamenc), *6 populaires chansons françaises* (1944), *Hymnody* (1963), *Epitalami* (1966), cantata per a soprano, bariton, cor i orquestra, *Quintet de vent*, *Concertí per a cordes*, *Moisés i Aaron*, i també va començar la *Simfonia núm 5* de la qual sols va escriure un fragment. ■

Cobla Genisenca (Els amics de Joaquim Serra)

Contacte: **Xavier Baurier**
C. Sant Sebastià, 57 - 08552 **Taradell** (Osona)
Tel. 938 540 863 / 678 759 642
www.9-bit.com/genisenca
coblagenisenca@hotmail.com

La festa de la música per a cobla

Dilluns de festa major a Banyoles. Com cada any al Pavelló de la Draga s'hi troba qui sent un atractiu per la bona música, per la música que mou les millors cobles i els qui volen gaudir d'una bona música. El Foment de Banyoles treballa tot l'any per tal de poder oferir un bon programa, que deixi satisfet tothom. Sempre ho aconsegueixen.

Aquest any hi hagut les cobles La Principal de la Bisbal, amb direcció de Francesc Cassú i la Selvatana que dirigeix Jesús Santaliestra. Com a novetat hi ha actuat la Orquestra de Cambra de l'Empordà davant la batuta del titular Carles Coll. Tota la primera part fou amb l'actuació de l'orquestra de cambra, que oferí un programa de sardanes, la majoria clàssiques, amb l'excepció de la petita joia de Joaquim Serra, *Puigsoliu*. Si bé hom reconeix que l'actuació fou prou ajustada i correcta, cal dir que resultava feble per la manca dels instruments de vent i per les poques possibilitats que pot oferir una orquestra de cambra, encara però, pel que fa al *Puigsoliu*, fou una delícia, atès que la formació, si bé no és la que Joaquim Serra va elegir, l'adaptació fou prou bona i apropiada per a aquest tipus de música simfònica.

La segona part s'inicià amb l'actuació de La Principal de la Bisbal amb la sardana de Ricard Viladesau *A en Ramon Rosell*, en què el solista de tenora Ferran Miàs va resoldre satisfactòriament les dificultats que l'autor sabia escriure per tal de posar a prova els

intèrprets: una felicitació per al jove tenorista. Tot seguit un altre jove, Agustí Coma, ens oferí l'estrena *Records del mestre Puigferrer*, una obra de gran abast musical que mostra els valors musicals de l'autor. Són 4 cançons per a mezzosoprano, piano, percussió i cobla, que fou el plat fort del concert, una obra d'encàrrec de l'organització, en la qual sobresurt la cantant Gemma Coma-Alabert, germana de l'autor, que mostra una veu potent, càlida i lírica que no en va li ha valgut el reconeixement del Teatre del Liceu i de l'Òpera de Catalunya.

A continuació la Cobla Selvatana pren el relleu per oferir una obra d'Albert Guinovart, amb la interpretació al piano del mateix autor, la partitura es titula *Rapsòdia de la Patum*, un recull de músiques de la festa de Corpus a Berga. Cal dir també que el públic rebé molt satisfactòriament aquesta música festívola que Guinovart va escriure amb la mestria a què ens té acostumats.

Una vegada més vàrem escoltar el recull de músiques sobre temes de sardanes de Martirià Font, que ens

■ Gemma Coma-Alabert. Foto: Carles López

■ L'Orquestra de Cambra de l'Empordà, davant la batuta del titular Carles Coll. Foto: Joan Comalat

■ Albert Guinovart. Foto: Carles López

■ Esbart Fontcuberta de Banyoles. Foto: Carles López

va deixar fa pocs mesos. L'obra porta per títol *Reminiscències*. Amb aquesta obra l'auditori se sentí prop del mestre. L'Esbart Fontcuberta de Banyoles col·laborà oferint una coreografia de l'obra.

■ Foto: Carles López

Les dues cobles de conjunt, oferiren la magnífica sardana d'Enric Ortí *Sincerament, Eduard*. La sensibilitat i el bon gust de l'autor es mostra en aquest treball melòdic i ben estructurat. ■

Destacat èxit de la Cobla Simfònica Catalana

En el Teatre Principal de Sabadell la Cobla Simfònica Catalana, amb direcció de Marcel Sabaté, oferí un bon concert titulat *Imatges* en commemoració del centenari del naixement de Rafael Ferrer, autor de l'obra que porta aquest títol. Un excel·lent programa de música simfònica per a cobla, amb la participació especial del pianista Albert Guinovart i de l'actriu Fanny Bulló. Per primera vegada davant la cobla simfònica, Marcel Sabaté oferí el seu domini i rigor de

la batuta, amb una ajustada correspondència d'uns professionals experimentats en programes exigents.

La Cobla Simfònica Catalana es dedica únicament a la vessant de concerts de música simfònica o de lliure format. Pel que fa al concert de Sabadell, Albert Guinovart interpretà les dues úniques obres que ha compost per a piano i cobla, *Mar i cel* i la *Rapsòdia de la Patum*, que s'interpretaren esplèndidament a la segona part amb un acolliment calorós del públic que omplia la sala.

L'actriu Fanny Bulló, amb la professionalitat habitual, llegí els textos de Vicenç Villatoro referits a la suite de Josep Vinaròs *Segadors a Barcelona*.

Arribada la tardor, l'entitat organitzadora Sabadell, més Música ens sorprèn cada any amb programes de selectes partitures escrites per a cobla, habitualment amb incursió d'altres elements aliens a la cobla. ■

■ La Cobla Simfònica Catalana, amb la participació especial d'Albert Guinovart al piano. Foto: Lluís Franco

■ Fanny Bulló. Foto: Lluís Franco

Antoni Mas i Bou

A contracorrent

Quan mitja dotzena d'aguerrits mosqueters al servei de la sardana i altres tradicions nostrades es varen embarcar en la colossal aventura de posar en marxa la revista SOM, un servidor encara tocava el flabiol i, mireu si en fa de temps, que si ara ho provés ben segur que em cauria dels dits. Era el tercer any de l'orquestra cobla Marina. N'hi vaig estar deu més; després, quatre a la Maravella, tres a la Selvatana i, si tot va com hauria d'anar, d'aquí a quatre dies en farà quinze que no toco en cap orquestra. O sia que ja podeu anar fent números. I si voleu una altra referència ben assenyalada, tot i que esperpèntica, us diré que quan va néixer el SOM faltaven pocs mesos pel cop d'estat d'en Tejero. Imagineu-vos, si arriba a prosperar aquella monstruosa atzagaiada, quin podria haver estat el fatal destí de la publicació que acabava de veure la llum. Per a sort de la nostra estimada revista, l'intent dels militars rebels –encara no se sap ben bé com ni per què– va fracassar. Per a sort de la revista i de tots plegats, és clar.

Malgrat aquest cop de fortuna, estic ben segur que el camí que ha fet el SOM fins a arribar a publicar l'exemplar número tres-cents no ha pas estat precisament un camí de roses.

Vivim en un país on, per desgràcia, la família cultural és una família sense recursos econòmics i socialment poc considerada. Dins d'aquesta família, la branca de la cultura popular i tradicional es troba en una situació encara més paupèrrima i mal vista. I si parlem de la sardana, ens hi haurem de referir com el parent més pobre, al qual, per vergonya, ni tan sols se'l convida a les festes i esdeveniments familiars. Ja sé que tot això que dic pot semblar molt dur, però és la conclusió a la qual he arribat veient com ens tracten els principals mitjans de comunicació de casa nostra i el cas omís que en fa la classe política.

En aquestes circumstàncies, considero que el fet d'haver aconseguit consolidar una revista amb las característiques del SOM té una importància excepcional. Tant pel repte que representa, com pel fet que aquesta revista constitueix la principal taula de salvació on arrapar-nos tots aquells que estimem la sardana. Una taula sense la qual possiblement ens hauríem ofegat a còpia de nedar a contracorrent enmig d'un oceà que se'ns presenta del tot hostil.

Per tant, com a músic, com a compositor i com a sardanista, vull expressar la meua més cordial felicitació i, molt especialment, el meu profund agraïment a tots aquells que amb la seva dedicació i el seu esforç han fet possible aquesta realitat que celebrem amb la publicació de l'exemplar que esteu llegint.

Per molts anys i, sobretot, no defalliu! ■

Festa de la música per a cobla

El dilluns 24 d'octubre vaig acudir al concert de música per a cobla que organitza El Foment de Banyoles i en vaig sortir amb una emprenyada solemne. No pas pel concert en si, només faltaria! Tot el contrari: les obres que es varen executar eren extraordinàries, varen ser interpretades de manera impecable i l'organització va respondre, fil per randa, a la magnitud de l'acte. L'emprenyada va ser deguda al fet de constatar que, una vegada més, els "nostres" mitjans de comunicació, que tan sovint rendeixen servitud a qualsevol collonada vinguda de fora, facin tan poc cas a un esdeveniment d'aquesta categoria fet a casa mateix. Resulta absolutament incomprensible aquesta mena d'autoodi que ens impulsa a menysprear una de les músiques ètniques de més categoria que hi ha al món (per no dir la que més) i que, a sobre, és la nostra. I no oblidem que darrere dels mitjans hi ha la voluntat política. On és la música de cobla a les recepcions i actes oficials? Fins quan ha de durar aquesta

mena de progressisme mal entès i idiota que fa que la nostra música hagi d'anar malvivint gràcies a sang, suor i llàgrimes de quatre admirables romàntics amb més voluntat que recursos?

Ara que les contínues garrotades que ens etziben els de l'Ebre enllà han posat tant de moda queixar-nos pel menyspreu que pateix Catalunya, escau, més que mai, una pregunta: com voleu que ens respectin els de fora si no ho fan els de casa mateix?

Ja sé que tot això ho he dit altres vegades i que, com en al cas d'aquestes altres, probablement tampoc no servirà de res. Més ben igual. M'haureu de perdonar, però penso seguir insistint fins que algun dels que remenen les cireres es digni a escoltar-me. I si no, encara que només sigui per desfogar-me, collons! ■

Antoni Romero

Petits currículums d'uns grans músics

Joaquim Hostench i Duñabetia

Va néixer a Albons el 16 de setembre del 1940, o sia que té 71 anys recent complerts.

Veí de l'Escala.

Toca el piano i ocasionalment el trombó, però els seus instruments en la cobla són el flabiol i tamborí.

Rebé les primeres lliçons musicals a l'escola primària d'Albons de la mà d'Antoni Delgado. Perfeccionà la seva formació amb coneguts músics de la comarca com Lluís Cotxo, Emili Poch, Francesc Sager o Ricard Parés.

Cofundador de la Principal de Banyoles en la seva segona etapa. Romangué en aquesta cobla 23 temporades fins a la seva jubilació com a intèrpret de flabiol i tamborí. Durant 16 temporades també en fou el representant.

És autor d'una cançó titulada *La Verge del Carme*, un ball de gegants i 39 sardanes, la primera

estrenada el 1989, *Amics d'Albons*, i la darrera (per ara) datada el 2010, porta per títol *Som de Jafre*.

Una d'aquestes sardanes, *A l'Escala, anxoves i sardanes*, va ser gravada en un CD l'any 2010 amb motiu del Pubillatge d'aquesta població

En Joaquim ha viscut intensament l'ambient sardanista. Ha estat president de l'Agrupació Sardanista Avi Xaxu de l'Escala des del 1985 fins al 2005.

També ha estat cofundador i president de l'Agrupació de Trobades Sardanistes infantils de les terres gironines.

Un cop jubilat continua component i no ha deixat de fer llavi, formant part de cobles ocasionals com la Principal del Mon o la Cobla del Càmping Bella Vista.

Molt bé, Quimet! ■

Ramon Coll i Pontonet

Va néixer a Foixà el 5 de setembre de 1945, o sia que en l'actualitat té 66 anys.

Resideix a la seva població nadiua de Foixà.

És instrumentista de tible, clarinet i saxofon.

Va cursar estudis musicals en el Conservatori de Música de Girona. Té un gran record del professor Josep Viader i Moliner.

La seva vida professional ha transcorregut en:
Cobla La Principal de Figueres, durant 4 anys
Cobla La Principal de Llagostera, durant 4 anys

Cobla Foment de la Sardana, un període de 30 anys.

En aquesta cobla (de la qual va ser membre fundador) s'hi va jubilar.

És el pare del famós tenora i prolífic compositor (a pesar de la seva juvenesa), Josep Coll i Ferrando, que l'any 1992 va ingressar a la Cobla Foment a la qual, durant 5 anys, pare i fill, foren intèrprets de tible i tenora respectivament.

En Ramon a pesar de estar jubilat encara practica activament la música fent "bolos" i col·laborant en formacions ocasionals com la **Cobla del Càmping Bella Vista** o la **Cobla La Principal del Mont**.

A part de la música, les seves aficions són l'excursionisme i la pesca. ■

Adifolk. Moltes gràcies!

Al PUNT AVUI darrer, en un interessant treball titulat *A la vora de l'Isère*, en l'apartat Toc de Coblà, se'ns parla un any més de la notable tasca que s'està desenvolupant estiu rere estiu, any rere any, per aquests mons de Déu, sota l'experta batuta d'Adifolk, amb l'Aplec Internacional de la Sardana i Mostra de Grups Folklòrics. Aquest any el certamen ha posat la vint-i-quatrena baula a la cadena i se n'ha anat fins a Grenoble, important ciutat francesa capital del departament d'Isère, que va acollir els diversos col·lectius que exhibiren amb voluntat, esforç i competència el millor del nostre llegat cultural popular. Sembla obvi que nosaltres no hi donem el valor i la importància que els cal, però en altres llocs sí que ho saben apreciar i ho agraeixen.

Un cop més hem de dir: gràcies Adifolk, sincerament moltes gràcies! Cal reconèixer que esteu desenvolupant una gran obra que mereix els millors elogis i que hauria de poder comptar, sempre, amb el màxim suport de les nostres institucions cabdals, perquè són coneixedores de la necessitat que aquesta oportuna i important exhibició cultural, d'expressió nacional, segueixi visitant, almenys una vegada l'any, ciutats principals de la geografia global, perquè sempre donen un evident prestigi a les nostres exhibicions folklòriques. Però encara és més d'agrair la vostra intervenció tan escaient, en aquesta punyent actualitat globalitzadora en la qual sembla que hi hagi, almenys aparentment, tan poques coses positives per a remarcar.

Personalment he d'admetre que a mi em fan sentir molt feliç aquestes concentracions que organitzeu des d'Adifolk, per l'atenció que dediqueu a la promoció i enaltiment de la cultura catalana, la cultura popular d'aquest país tan nostre i tan contínuament maltractat, a vegades per nosaltres mateixos, en el qual massa sovint admetem, i hi triomfa, qualsevol cosa que vingui de fora, especialment si

és anglosaxona, i alguna altra de més propera i tot, sovint importades a cop de talonari o per decret, en detriment de la expressions pròpies, quan en tenim tantes i tan dignes que es poden exportar i exposar a l'admiració del món sencer, com és ara el cas de la que ens ocupa.

N'hi ha moltes de manifestacions d'aquesta mena popular en el nostre costumari; tots sabem que és una de les nacions amb més tradicions culturals per metre quadrat. Ho tinc dit altres vegades. Potser és perquè en tenim tantes que no acabem de donar a cadascuna la importància que té. Però d'aquest calidoscopi cultural tan interessant possiblement en caldria separar un parell de motres com les més significatives, i que per aquesta peculiaritat han acabat exhibint, o se l'han guanyat, una certa personalitat i distinció en el sentit de poble, de representació nacional. A veure, totes les nostres mostres ho són de nacionals, això és evident, però unes han aconseguit amb el pas del temps un marxamo possiblement més simbòlic.

Els castellers, per exemple, aquestes atípiques torres humanes que meravellen tots els públics per la seva espectacularitat i ardidesa, que impressionen per la seva esveltesa i per l'equilibri de les seves construccions, els fonaments de les quals s'assoleixen en la implícita i eloqüent unitat de la seva compacta pinya humana que li fa de sòcol, sovint amb l'afegit d'un folre i les manilles (quan es requereixen segons el disseny), ofereixen alhora una expressió de la seva cohesió social i de la seva unitat quant als objectius. Els castellers admiren per l'entusiasme de la seva gent i l'audàcia dels seus pisos amb nois i noies sòlidament lligats per uns poderosos braços tibats per l'esforç. L'habilitat dels seus aixecadors i enxanetes, grim pant lleugers com daines per aquelles esquenes tenses, dóna a tot el conjunt una notable plasticitat, acoloriment i vigor. És amb aquests quadres tan

eloqüents que els castellers actualment han aconseguit conquerir noves adhesions per tota la geografia catalana i, encara, travessant terres i pobles cal que segueixin expandint aquesta patent de catalanitat a altres parts del món, deixant ben clar el seu país d'origen. La seva nissaga i la seva bandera, especialment i únicament.

L'altra senyal d'identitat és la nostra sardana, tan vistosa, tan democràtica i tan lúcida, amb la singularitat de la seva música. La sardana, o amb la sardana, des de temps prou reculats de la nostra història recent hem pogut fer país. Amb la sardana hem proclamat arreu les arrels de la nació catalana, però hem d'admetre que és una llàstima que no haguem sabut apropar-la a la nostra joventut. Certament si la sardana hagués nascut a Anglaterra o als Estats Units d'Amèrica del Nord, ben segur que actualment ja seria el símbol perfecte, el *logo* ideal de les Nacions Unides.

Insisteixo a reconèixer que són molts més els valors del nostre costumisme cultural, tants, que caldria fer la referència molt més llarga per a encabir-los tots, però com a mostra conseqüent estimo que en tenim una magnífica referència amb els dos exposats.

I ara, expressament vull recordar el creador, el pare d'aquesta idea d'Aplec Internacional, que també va ser el creador de les Jornades Internacionals Folklòriques de Catalunya, que se segueixen celebrant cada mes de setembre a diverses localitats de Catalunya, i que tan dignament donen expressió de la nostra personalitat acollidora. A la meua memòria hi ve sovint el record d'en Joaquim Navarro i Bonet, que va ser qui va tenir la feliç idea d'ambdues manifestacions culturals, que tant de prestigi estan donant a les nostres entitats. En Joaquim Navarro, coreògraf i somniador, es va envoltar d'un equip humà exigent i compromès. Però en Joaquim massa sovint va ser incomprès, fins i tot pels que deien que l'estimaven i el respectaven. Tot i així sempre, incombustible en els seus propòsits, es va mostrar insensible al desmai i a la renúncia. Hom pensa, i es dol, que aquestes dues expressions del seu imaginari mai no li han sabut retre un petit homenatge que expressés el reconeixement que es mereix.

Certament que la persona se n'ha anat, però la seva obra s'ha quedat i ha continuat fent proselitisme cultural i pàtria, que és allò que ell volia. ■

Tradicional? Popular?

Vejam, quan les persones intel·lectuals expressen opinió sobre la nostra cultura popular i tradicional, i potser més especialment o més concretament sobre els esbarts, no només em mereixen un gran respecte, sinó que els agraeixo cordialment la seva opinió, encara que a vegades pugui discrepar o cregui oportú de formular-hi alguns matisos. Ho faig de bona fe. De totes maneres ja és molt important que una petita part de la nostra intel·lectualitat s'interessi per aquesta branca del nostre riquíssim patrimoni cultural.

Això ve a tomb per dos escrits que m'han arribat a les mans darrerament. L'un està datat el 20 d'octubre darrer i me'l va fer arribar molt amablement l'Andreu Garcia (Andreu, moltes gràcies). És de l'acreditat periodista i radiofonista Toni Clapés i es

refereix a alguns espectacles de l'Esbart Sant Martí, de Barcelona. De debò que és encoratjador que una personalitat de la seva categoria hi doni una opinió tan positiva, que no cal dir que comparteixo en determinats aspectes. L'altre el vaig llegir més recentment a *El Punt Avui* del dia 3 de novembre. Hi apareixia un interessant reportatge que signava Lluís Llorc, sobre la promoció i la presentació, pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, de l'Espai A, la nova Xarxa d'Arts Escèniques Amateurs de Catalunya. Albíxeres!

Deixant de banda l'interès de la Xarxa, que cal aplaudir, però que ara no ve a tomb comentar, entre altres raonaments perquè no hi puc tenir gaire opinió, allò que m'interessa més d'ambdós treballs és una mena de fixació que noto que conti-

nuem tenint, després de treballar per a la promoció i l'enaltiment de la cultura tradicional i popular des de fa força més d'un segle.

Per exemple, l'admirat Toni Clapés diu: *Massa sovint associem la paraula esbart, a (...) balladors vestits d'hereu i les balladores de pubilla. Per a la gent gran, aquest esbart tradicional continua entusiasmant, però les generacions joves volen espectacle.*

En l'altra crònica hi podem llegir l'opinió del Conseller de Cultura, que diu: *Sovint es relaciona la cultura popular i tradicional amb la cultura antiga, i no m'agrada, perquè no hi ha cultura més contemporània que la popular. Exactament: més contemporània que la popular,* diu, opinió que comparteixo absolutament.

Si és que vaig equivocat des d'ara ja demano disculpes, però a mi em fa la impressió que des dels mateixos orígens del cultiu i promoció d'aquesta proposta cultural dels esbarts, segurament hem anat tots una mica equivocats. Jo hi vaig entrar ja fa més de quaranta anys en aquest món i encara avui em costa una mica emetre opinió. Però en el temps que fa que hi sóc, a mi personalment cada vegada m'ha anat quedant més clar que hi ha dos conceptes que s'entortolligen entre si, però que no són exactament el mateix, i potser hauríem de saber-los separar. Són: **tradicional** i **popular**. Per a mi, com que sovint i amb molt bon criteri són representacions que practiquen els mateixos grups, els esbarts, els associem a una mateixa cosa i els posem al mateix sac. I aleshores parlem d'innovar, de modernitzar, de no caure en arcaïsmes..., i això només és cert a mitges.

Personalment parlaré dels esbarts i trenaré una llança al seu favor, igualment com defensaré que els esbarts, la majoria dels directors dels grups, saben separar allò que és tradicional del que és popular. Com ho destrien els espectadors i els opinants. Jo no puc presumir de ser un entès en aquest camp ni en cap altre, però sí que tinc molt clar què és popular i què és tradicional, i això ho he anat destriant amb els anys i alguns desenganys, que tot s'ha de dir.

Allò que és tradicional, en el nostre cas, són les danses que hem heretat dels nostres ancestres, algunes encara vives a les respectives localitats, que aquestes sí que poden anar evolucionant poc o molt d'un any a l'altre, i altres que anys fa han recollit

folkloristes acreditats i que els grups practiquen i presenten en els seus programes. I aquestes danses, si es presenten amb la informació adequada, la indumentària i la música corresponent, interpretades per un grup instrumental propi, per una cobla o amb música enregistrada, no han de sorprendre a ningú, ni enganyen a ningú, ni a joves ni a la gent gran, si és que cadascú sap què és el que va a veure.

I aquestes danses no tenen perquè anar evolucionant amb els anys, si no és que, com hem dit, sigui una dansa viva, perquè aleshores adulterarem perillosament el producte, la tradició. D'aquí li ve el nom. La història.

Una altra cosa són els balls que tenim per cultura popular. Que són una cosa diferent. La dansa popular en el nostre cas, sí que pot evolucionar. Els creadors, els coreògrafs, els directors d'esbart sí que poden presentar les seves obres d'acord amb l'evolució dels temps i la modernitat, preferiblement intentant conservar alguna cosa de la gestualitat i el punteig, i de l'essència musical nostrada. La creació hauria d'estar renyida amb la tradició, igualment com la tradició ho ha d'estar de la creació.

Possiblement caldrà admetre que es fan noves versions de danses antigues, possiblement. A mi personalment no m'agrada. Si el coreògraf té inquietuds que creï, no cal que recreï o reinterpreti una obra històrica per a actualitzar-la. Jo no hi crec.

Finalment, i tornant al citat escrit de Toni Clapés, tot admetent i aplaudint sincerament l'auge dels castells, els gegants i els diables, realitats que són especialment reconfortants, he de dir que jo no sé veure per on s'han modernitzat cap d'aquests tres aspectes de la nostra cultura tradicional. Personalment sempre els he associat a la tradició, amb la mateixa música de gralles i tabals i idèntics ximxims de sempre, el mateix vestuari..., però es fan al carrer i han caigut bé. I jo me n'alegro. Vet aquí. ■

Un record per a un gran sardanista: Fermí Herrero

Tot i que ja fa uns mesos que ens va deixar, l'1 d'agost de 2011, no és fins avui que en parlem, ja que anteriorment no ha estat possible tot i voler-ho fer i tenir-ho molt present. Fermí Herrero era un gran sardanista i ell mateix es definia com un músic de cobla frustrat. Però pel que veritablement és conegut en Fermí és per la seva incansable tasca d'enregistrar el bo i millor de la música de cobla, una tasca que iniciaria aproximadament l'any 1968. D'aquesta manera ha reunit una gran col·lecció d'enregistraments únics dels quals no n'hi ha una versió comercial, alguns dels quals antològics de grans solistes com Ricard Viladesau, Josep Roura, Jaume Vilà, Joan Parés, Àngel Pont, Josep Puig "Moreno", Jordi Compte i molts més fins als actuals. Encara recordo com a mitjans dels anys 70 es desplaçava per tot Catalunya amb el seu Renault 12 i en arribar al concert o l'aplec començava a muntar sofisticats aparells d'enregistrament que fins i tot atemorien algun músic. Sempre va procurar tenir uns bons aparells per enregistrar sardanes i es gastava molts diners per estar a l'última, sempre estava preocupat per obtenir aquell micròfon que li potenciava més els greus o els aguts; de fet ningú n'hi va ensenyar, ho va fer tot ell sol. L'arribada de la informàtica (de la qual també va ser autodidacte i en va esdevenir un gran especialista) li va obrir noves possibilitats. D'aquesta manera els antics enregistraments amb rodets i cassettes van ser passats al nou format de CD, tot amb molta paciència i dedicació i amb l'ajuda d'un programa per disminuir el soroll de fons: aquells enregistraments i també els discs

de vinil van millorar considerablement la qualitat, a més les noves tecnologies li van permetre tenir tots els enregistraments perfectament ordenats i catalogats.

Fermí Herrero i Tarré neix a Barcelona el 10 de març de l'any 1933. Es va casar amb la Maria Àngels (que va morir un parell d'anys abans que ell) i va tenir una filla, la Mercè, entusiasta sardanista com ell. En Fermí tenia un taller on construïa components electrònics, concretament condensadors variables per a aparells de ràdio i televi-

sió, (possiblement d'aquí li ve l'afeció per la electrònica). El mestre Josep Cassú li va dedicar la sardana *De generació en generació* que va ser estrenada a Riudellots de la Selva el dia de Sant Esteve de fa tres anys, i a la seva filla Mercè, que l'acompanyava en els seus desplaçaments, el mestre Conrad Saló li va escriure la sardana *Per tu Mercè* que es va estrenar a la Catedral de Barcelona sense saber-ho la noia. En Fermí va col·laborar en diferents programes de ràdio amb els seus enregistraments, sobretot, amb l'Ignasi Pinyol i el seu programa *So de cobla*. Va col·laborar també amb la nostra revista en la comercialització d'un CD d'enregistraments en directe del mític tible de La Principal de la Bisbal Joan Parés. A més, feia els

■ El gran sardanista Fermí Herrero i Tarré.

■ Fermí Herrero amb el tenora Josep Gispert a l'aplec de Les Roquetes de l'any 2010.

enregistraments del concurs de sardanes incògnites que cada any organitza el mes de març l'entitat l'Ideal d'en Clavé de les Roquetes de Barcelona i des que va tornar el concurs popular de La Sardana de l'Any era l'encarregat d'efectuar els enregistraments que posteriorment es poden escoltar per les emissores de ràdio. En aquesta darrera edició no va poder acabar la feina a causa de la seva malaltia i la varen completar la seva filla i el seu gendre Josep Maria. Fermí Herrero, la seva família i els seus aparells enregistradors varen fer molts quilòmetres durant la seva vida, i d'aquesta manera va fer molts amics entre músics i sardanistes i va ser reconegut per tothom com un gran entès en les qüestions de cobla i de sardanes. En Fermí no va tenir mai un no per a ningú i era molta la gent que li demanava aquell concert o aquella sardana i algun amic li confiava els seus antics enregistraments en cassette i en disc de vinil perquè els restaurés i

els convertís en CD. Ell, amb una paciència infinita, accedia gustós a complaure a tothom. Els últims 20 anys de la seva vida va residir a la població de Corbera de Llobregat on tenia suficient espai per desenvolupar la seva tasca. Segons ens ha confirmat la seva filla Mercè (a qui hem d'agrair la seva col·laboració en aquest escrit), la família tindrà cura d'aquest important llegat musical deixat pel seu pare, tant és així que hem pogut comprovar personalment com la seva filla i el seu marit continuen amb els enregistraments. Els darrers mesos de la seva vida els va passar en una residència de Mataró i en aquest lloc, l'estimat amic Fermí Herrero ens va deixar el passat 1 d'agost de 2011 per culpa d'una cruel malaltia. Ens queda el seu treball i el seu llegat, el món de la sardana mai l'oblidarà i nosaltres tampoc. Gràcies per tot el que has fet. Descansa en pau.

Damià Daviu ■

Ressons de comarques

El Barcelonès

■ **Nova seu d'Agrupació Cultural Folklorica**

La coneguda entitat barcelonina fundada el 1922, Agrupació Cultural Folklorica Barcelona, el dia 4 de novembre d'enguany va inaugurar la seva nova seu social situada al carrer Pou de la Figuera, 15 baixos (08003 Barcelona).

El nou estatge disposa de més espai on podran realitzar moltes de les activitats que era impossible fer en el que havien utilitzat fins ara a la plaça de Berenguer.

Benvinguda aquesta millora a la veterana entitat.

■ **Homenatge a Vicenç Bou**

La cobla Marinada, de Badalona prepara per al 2012, quan s'esdevé el cinquantenari de la mort del músic Vicenç Bou, un homenatge a manera de concert, però de concert especial, com l'ocasió mereix. N'ha encarregat el projecte a Esteve Molero, medalla al mèrit musical 2011 de l'Obra del Ballet Popular per les seves aportacions a la nova música de cobla i director titular de la formació.

La proposta de concert LA MÚSICA DE VICENÇ BOU és doble. D'una banda, ofereix al públic una selecció de sardanes de l'autor en format original, tal

com l'autor les va escriure seixanta, vuitanta o cent anys enrere. D'altra banda, es presenten noves versions (nous arranjaments de sonoritats, harmonies i ritmes) d'algunes de les seves sardanes més populars. Tot plegat, combinat amb explicacions del director de la cobla sobre la biografia de Vicenç Bou.

■ **Presentació oficial del disc de sardanes dedicat a l'ONCE**

El 25 de novembre es presentarà el disc de sardanes dedicades a l'ONCE anomenat *Onze sardanes per a l'ONCE*. L'esdeveniment

tingué lloc a l'Auditori de la seu de l'ONCE i l'activitat consistí en un concert amb els músics que voluntàriament formen l'anomenada cobla ONCE. Els integrants d'aquesta cobla i que han enregirat el disc són: al flabiol en Bernat Castillejo i en Jordi Figaró; als tibles l'Oriol Oller i en Carles Santiago; a les tenores en Lluís Alcalà i en Jordi Paulí; a les trompetes en Carles Raya, en Jordi Fontanillas, la Roser Santiago i l'Emilio Serrano; al trombó en Martí Fontclara i l'Oscar Bas; als fiscorns en Dani Navarro, en Joan Granados i en Joan Pérez i al contrabaix en Marc Santiago. La direcció d'aquesta cobla tan especial va a càrrec d'en Francesc Gregori i d'en Jesús Ventura. De les 11 sardanes que conformen aquest nou volum musical, dedicat especialment a l'ONCE, 9 foren estrenes absolutes. Qualsevol que vulgui aquest CD només cal que truqui a la Federació Sardanista de Catalunya per sol·licitar-lo i assegurar-se que queden existències. Aquest disc és el resultat d'una llarga història: en Jordi Fort, de l'entitat Amics de la Sardana de Cornellà, està afiliat a l'ONCE i ja fa un temps va proposar un curset de sardanes per a membres d'aquesta organització. L'èxit de participants fou notable i provocà que el mestre Antoni Guinjoan els escrivís una sardana titulada *Ballant en un tancar d'ulls*. La peça es va estrenar a l'Aplec de Cubelles amb la presència dels sardanistes de l'ONCE. Davant d'aquesta mobilització en Jordi Fort proposà a l'ONCE enregistrar un disc amb sardanes dedicades a l'entitat i, amb l'ajuda d'en Carles

Santiago, va aconseguir la implicació d'una gernació de compositors i músics. D'aquí aquestes 11 sardanes tan especials que en Jordi Lara, del programa *'Nydia'* de TV3, ha contextualitzat amb comentaris annexos al disc. Els títols i els autors de les sardanes són: *Sardanes a l'ONCE*, d'en Jordi Paulí i Safont; *A ulls clucs*, d'en Daniel Gasulla i Porta; *Llums*, d'en Jesús Ventura i Barnet; *Haidra i Jas*, de n'Agustí Serratacò i Costa; *Més enllà*, d'en Carles Raya i Civit; *Sisè sentit*, d'en Lluís Alcalà i Baqués; *Amb la llum del cor*, d'en Tomàs Gil i Membrado; *Amb tota la il·lusió*, d'en Joaquim Soms i Janer; *Un home fort*, d'en Carles Santiago i Roig; *Once in your life*, de n'Anna Abad i Gils, i *Ballant en un tancar d'ulls*, de l'Antoni Guinjoan i Simeón.

■ **'Sardaxou 6. Lírics', el nou disc de la Contemporània sobre òpera, sarsuela i napolitanes**

La cobla Contemporània ja té al carrer el seu nou disc del projecte Sardaxou, centrat en el món de la música clàssica. El títol d'aquest sisè volum és *'Lírics'* i conté melodies d'òperes, sarsueles i napolitanes en format sardana. A més a més, recuperen dues sardanes originals del mestre Pep Ventura. Fins a 13 compositors diferents han harmonitzat tonades d'obres com *Carmen*, *La verbena de la Paloma* o *O sole mio*. La recuperació de les sardanes originals del mestre Pep Ventura responen al fet que fou un predecessor en aquesta tasca d'adaptar música

d'òpera a la sardana, ja al segle XIX. En aquest sentit, la Contemporània ha comptat amb l'ajuda de la musicòloga Anna Costal, que ha confeccionat la introducció al llibret i ha aportat els seus coneixements per a les dues sardanes del mestre Ventura, de las quals se n'ha respectat escrupolosament la partitura original. També l'actor Quim Masferrer, fundador i director del grup 'Teatre de guerrilla' ha gravat una introducció humorística sobre el món de la cobla i aquest projecte de la Contemporània. Aquest nou disc del Sardaxou s'afegeix als 5 precedents, que estaven dedicats temàticament al circ el primer, a bandes sonores de pel·lícules el segon i el tercer, i a cançons d'èxit i festives el quart i el cinquè. A més a més, els guanys de la venda d'aquest disc compacte, com en els precedents, van destinats a l'ONG Mans Unides.

■ **Memorial Joaquim Serra**

La tardor barcelonina va íntimament lligada a la celebració del Memorial Joaquim Serra, absolut referent impulsat per l'Agrupació Cultural Folklorica Barcelona que, amb l'assessorament musical de l'entitat Músics per la Cobla, ha aconseguit consolidar fermament el seu projecte d'impuls en pro de la renovació del repertori escrit de manera original per a aquesta formació tan nostra.

Joaquim Serra fou un músic excepcional nascut a Peralada el 1905 i mort 50 anys més tard a Barcelona, justament el mes de novembre i cada any es rememora la seva figura amb aquest

memorial que es celebrà el mes de novembre a Barcelona

Tim Garland

Els primers anys es convocava un concurs musical, però darremament s'ha optat per demanar a músics, precisament no dedicats a la cobla la seva participació.

En aquesta ocasió, destaca l'encàrrec al compositor i saxofonista britànic Tim Garland, col·laborador de grans artistes com Chick Corea o Bill Bruford i al pianista i director català, Francesc Rius.

Francesc Rius

Les cobles Mediterrània i Sant Jordi-Ciutat de Barcelona foren les responsables de la part musical, que a més de l'estrena de les obres dels compositors esmentats, oferiren sardanes del mateix Joaquim Serra i altres destacats autors de música de cobla.

La Garrotxa

■ Santa Cecília a Olot

Des de fa 23 anys i coincidint amb Santa Cecília s'efectua a Olot una celebració sardanística especial, es reuneixen músics de tota la comarca de la Garrotxa i altres que s'hi sumen i constitueixen una gran cobla.

Aquest any, aquest esdeveniment es celebrà al marc de la sala el "Torín" d'Olot, un total de 25 instrumentistes s'uniren per a formar aquesta original i simpàtica cobla. Hi havia 4 flabiols, 5 tibles, 3 tenores, 3 trompetes, 1 trombó, 6 fiscorns i 2 contrabaixos que interpretaren 4 sardanes que foren ballades per un nombrós públic que omplí tot el local.

■ Festa de l'Agrupació Cultural i Sardanista Flor de fajol d'Olot

L'Associació Cultural i Sardanista Flor de fajol d'Olot celebrà la Cloenda de la temporada. Aquesta entitat té dues colles sardanistes: Marinada i Flor de fajol que participen en el decurs d'any a diferents concursos de colles arreu de Catalunya.

A més treballa en el conreu de la sardana en cursets d'ensenyament i amb l'organització de diversos actes, cursets, ballades, concerts...

S'oferí un concert amb la cobla Bisbal Jove i tot seguit, hi hagué un dinar de germanor i el repartiment

de trofeus als components de les colles sardanistes de l'entitat.

Flor de Fajol

L'Osona

■ Ha mort Joan Tuneu

Emotiu adéu a Joan Tuneu i Rovira que fou fundador de la Cobla Genisenca de Taradell. Intèrpret de tible, clarinet i flauta fins l'any 1996 en aquesta mateixa cobla, sempre va estar vinculat a la Genisenca, ja que va ser representant d'aquesta durant 61 anys. Nat a Taradell l'any 1927, ha estudiat solfeig i instruments amb els mestres Romeu, Serra i Casassas tots de Taradell. Cal mencionar la gran amistat que el lligava amb els grans mestres de la sardana i molt especialment amb en Joaquim Serra. El món de la nostra dansa ha perdut un ferm defensor i un gran treballador per la noble causa de la sardana. No l'oblidarem.

Joan Tuneu

El Segrià

■ Homenatge a Josep Prenafeta

El compositor lleidatà, Josep Prenafeta, morí el mes de març d'enguany, i ara a finals de novembre, la seva ciutat Lleida li ha ofert un sentit i merescut homenatge, a la seva memòria.

L'Auditori Enric Granados, acollí aquesta manifestació, que comptà amb la participació de tot el món musical de les terres lleidatanes.

Hi prengueren part: Cors de Lleida, (21), Orquestra Simfònica del Conservatori de Lleida, Banda Municipal de Lleida i Bellpuig Cobla.

En totes aquestes formacions musicals, el mestre Prenafeta hi havia col·laborat i dirigit.

Josep Prenafeta

La Selva

■ Tossa de mar, prepara els seus 25 anys

L'Agrupació Sardanista Tos-senca, encapçalada pel dinàmic Francesc Fonalledas, ha començat a preparar els actes com-

moratius del 25è. Aniversari de la fundació d'aquesta entitat cara el proper any.

Justament el dia primer del 2012, celebraran ja el primer acte, amb un concert amb La Principal de la Bisbal i la presentació d'un disc

Les sardanes que contindrà aquest CD són:

Vint-i-cinc anys cantant, d'Emili Juanals, *Cap d'any a Tossa*, de Sigfrid Galvany, *Tosa, vella, bella*, de Jaume Cristau, *Tossa, paradís blau* (estrena) de Lluís Pujals, *Tossudament Tossa*, de Josep Cassú, *La giesta*, de Lluís Carretero, *Sant Grau de Tossa*, de Xavier Forcada, *Cala Llevadó*, de Sigfrid Galvany, *Tossa, de la mar hermosa*, (estrena) de Jaume Cristau, *De Montllor veurem la vila*, de Fidel Aromir (instrumentació de Josep Cassú), *Sa Paumade Josep Coll Ferrando*, *Per tu, amb tu, per sempre* (estrena) de Joan Manel Margalef, *Homenatge a Tosa* (estrena) de Sigfrid Galvany i la versió per a cobla que féu Conrad Saló, de *Cant a la Senyera*.

Ens avancem a felicitar els amics de Tossa, esperant en el proper any poder donar testimoni de les moltes activitats que tenen preparades.

El Vallès Occidental

■ Novena Diada Sardanista

A principis de novembre, tingué lloc la celebració de la NOVENA DIADA SARDANISTA, organitzada pel Foment de la Sardana de Rubí.

Hi hagué una audició de sardanes a la tarda, i a la nit al Teatre Municipal La Sala, un concert de sardanes i música per a cobla, del qual cal destacar l'estrena de dues noves sardanes, *El teu somriure* d'Antoni Guinjoan i *Per en Joan i l'Angeleta* de Joaquim Soms. També s'escoltà una sardana de l'any 1925 *La font dels Xervavins* de Carles Lloret. La part musical anà a cura la cobla Ciutat de Girona.

Altres Ressons

■ 27è Certamen de composició sardanista Ceret Banyoles "Manel Saderra Puigferrer"

Diumenge passat, dia 13, hi hagué la final d'aquest concurs a la vila de Ceret (Vallespir). La cobla Mil·lenària interpretà les 5 sardanes finalistes, escollides pel jurat entre les 20 que es presentaren.

El resultat fou el següent: 1r premi i guanyador del jurat popular a la sardana: *Rosa de tardor*, de Jaume Cristau Brunet; 2n premi a *Sol ixent*, d'Antoni Serra Oliver; 3r premi a *Cant de dolor*, de Francesc Teixidor Ponce; 4t premi a *Pirates a l'horitzó*, de Marc Max Boix, i 5è. premi a *El bosc de Sant Onoufreu*, de Joan Vilá.

El jurat estigué constituït per M. Àngels Alabert, Lionel Berbain, Joan Gibert, Jordi Molina i Agustí Coma Alabert.

La Coronela de Barcelona (1705-1714)

Gairebé tres segles després dels fets ens arriba una obra clarificadora. Ens referim al treball de Francesc Riart, F. Xavier Hernández i Xavier Rubio: *La Coronela de Barcelona (1705-1714)*. Rafael Dalmau, editor. Barcelona 2010.. Es tracta d'un estudi des d'una òptica militar en els àmbits de la gènesi, l'evolució, l'organització, els fets bèl·lics i, sobretot, la imatge i la uniformologia.

Afirmen que “en contra del que sempre s’ha dit, ni Rafael Casanova ni la Coronela de Barcelona van ser la columna vertebral de la defensa en el setge de 1713-1714. El comandant en cap Villarroel i les forces reglades de l'exèrcit català foren els principals protagonistes de la campanya, tant de les operacions exteriors com de les del setge a Barcelona, amb el suport inestimable, això sí, de la Coronela, que es va batre amb inusitada eficàcia i que va assolir un protagonisme important en la jornada de l'Onze de Setembre de 1714.”

Certament és un treball exhaustiu que analitza des dels orígens (amb les tradicions catalanes d'autodefensa, les crisis del segle XVI, les companyies de milícies, el concepte de *Coronela* i les mobilitzacions del segle XVII) fins a *la Coronela* en acció (amb el baptisme de foc: el setge de 1706, el període entre setges, la campanya de 1713-1714, les batalles del Portal Nou i Santa Clara, l'Onze de Setembre, la capitulació i el recompte de baixes).

Davant la inferioritat numèrica de les forces de Carles III respecte de grans exèrcits francoespanyols, aquest, aconsellat pels seus assessors catalans, optà per confiar en les tradicions bèl·liques catalanes i potencià la creació de regiments de fusellers de muntanya, companyies de milícies i milícies gremials o *coroneles*. *La Coronela* de Barcelona fou un exemple espectacular d'organització i eficàcia, malgrat tots els problemes que va tenir. A petició del rei, els gremis acceptaren mobilitzar-se i àdhuc pagar

l'equipament i la uniformitat de les companyies, que realitzaren tasques de custòdia a les muralles i els portals. La seva actuació esdevingué èpica quan el conseller en cap Rafael Casanova contraatacà amb la bandera (penó de guerra de la ciutat) de Santa Eulàlia.

L'obra, a més de la funció de Casanova, analitza la seva relació amb el comandament d'Antoni de Villarroel, a més de deixar constància dels capitans de cada batalló, dels noms dels gremis i del sentit que adquirien aquests enquadraments militars en un marc social i econòmic. També hem de remarcar la gran aportació gràfica (més d'un centenar de làmines), que ens permet conèixer la configuració dels uniformes, de l'armament, de la simbologia dels batallons de ciutadans i dels seus comandaments.

Si la ferma actuació de *la Coronela* va salvar la ciutat de la destrucció, ja que la duresa dels combats motivà que el duc de Berwick bandegés qualsevol il·lusió de saqueig i s'inclinés per la negociació, també hem d'esmentar que va quedar molt sorprès en veure el magnífic aspecte dels seus uniformes, la competència dels comandaments, la instrucció militar i el modern armament.

En definitiva hem de parlar d'una obra cabdal que desmitifica en sentit constructiu i realitza una gran aportació historiogràfica contextualitzada. ■

Els Jordà

“Qui perd els seus orígens, perd identitat”, diu el cantautor valencià Raimon. En aquest aspecte, són moltes les persones que recerquen, investiguen i analitzen els seus antecedents familiars i, en el millor dels casos, fruit d'aquest treball, publiquen i/o editen un llibre. Ara hem de celebrar que, el passat 2 d'octubre, a Llaés, amb ocasió de la trobada familiar que –malgrat els imponderables– va superar el centenar de persones, fos presentada l'obra de Josep Jordà Roquer i Narcís Jordà Cruells *Els Jordà. De la Garrotxa a tot el món (passant per Osona i el Ripollès)*. 320 anys anant amunt. 1690-2011. Edició d'autor.

D'antuvi hem de reconèixer que el treball no és fàcil i encara més si, qui el fan, són persones que no s'han dedicat mai a la investigació. Així doncs no ens ha d'estranyar gens que hagin comès alguns errors, ja sigui en no contrastar prou la informació obtinguda, ja sigui a l'hora de confi-

gurar el treball, per desconeixement de la metodologia, o en revisar les galeres, posem per cas.

Tot i així, hem de reconèixer el voluntariós treball desenvolupat ja que han arribat fins a deu generacions endarrere de l'actual, remenant en arxius municipals, comarcals, parroquials i episcopals, principalment. A finals del segle XVII han trobat els orígens més llunyans de la nissaga, al mas de les

Gleies o Iglesias, de Sant Martí de Capsec, a la Vall de Bianya. Des d'allí, amb el pas dels anys i les generacions, es van anar desplaçant: Sant Salvador de Bianya, Sant Pere Espuig, Sant Pau de Segúries... fins a arribar a Milany el 1868. És en aquest indret, a tocar del castell del mateix nom, que al llarg del segle XIX creixen diverses generacions i es van escampant (Sant Quirze de Besora, Vic, el Masnou, Lloret de Mar, Barcelona...) fins als nostres dies.

També esmenten el llibre de Ferran del Campo i Jordà *Set segles d'una família empordanesa. Els Jordà de Molins*, però no han pogut trobar el document que pugui testificar la relació dels uns amb els altres. D'aquests Jordà de Pont de Molins, hem de recordar que el 1885 van fundar la seva banca a Figueres.

En definitiva podem parlar d'un feixuc treball que mereix una revisió abans d'una propera trobada. ■

col·lecció mos

Nota subscriptors dels llibres MOS

Per un problema tècnic no podem enviar el llibre sobre *Els Músics d'Amer*, que teníem previst.

Per això us farem a mans, un altre llibre: *Els orígens de la sardana* del pare caputxí, **Nolasc Rebull**. És una edició del 1976, no molt extensa, però d'un valor històric i documental molt notable.

Lamentem aquesta mutació.

A Telecinco també algú ha ballat una sardana

Tinc el mal costum de veure canals de televisió d'aquells que, en aquesta terra de Déu, ja uns quants han titllat no de prohibits sinó directament d'antipatriòtics; què voleu fer-hi?... La meua cultura és la que és i tinc una edat que crec que ja s'ha fet tard per a pensar a canviar, de manera que, com va dir el gran Jordi Puerto fa uns mesos en les pàgines d'aquesta estimada revista, confesso públicament ser dels que veuen els documentals del **Canal 33**, no me'n perdo cap!, però això sí: sempre amb el televisor apagat, i el pitjor de tot és que no me n'avergonyeixo gens.

La nit del diumenge 16 d'octubre estava veient el programa «Tú sí que vales», de la cadena **TeleCinco**, que potser val la pena que descriu breument donat que ningú amb una mica de seny, cosa que atribueixo en dosis molt més considerables als meus lectors, haurà gosat veure. Simplement és una mena de concurs de caça de talents, al qual es presenten persones del carrer (o això ens fan creure, no vull pensar la selecció prèvia a què són sotmesos) que saben fer coses una mica espectaculars: ballar, cantar, practicar acrobàcies, jocs de mans...; hi ha un jurat popular i un de professional que valoren aquestes actuacions, tot ben esquitxat d'humor (no sempre del més elegant), i d'algunes sortides de to dels seus membres que sembla ser que són l'encant principal del programa.

Doncs bé, en l'emissió citada, ara no recordo si era una parella mixta o només de noies, van ballar una mica de flamenc pel que es veu amb bastant d'encert; va ser però quan el jurat els avaluava que un dels seus membres, l'inefable Risto Mejide, de professió publicista i conegut i temut pels seus exabruptes, els va dir que estava una mica cansat de veure ballar flamenc i altra música autòctona de les terres del sud, que a Espanya existien sens dubte molts més balls regionals i que no entenia per què no es presentava ningú de contrades de més al nord a demostrar-ho amb una munyeira, una jota o una sardana. Una de les noies li va respondre que, si ho desitjaven, podien improvisar el ball de la sardana allà mateix, i a l'altre li va mancar temps per a accedir-hi. En José Luis Moreno, conegut presentador pare entre d'altres del personatge televisiu d'en Roquefeler, també formava part del jurat i va preguntar alguna cosa com "coneixeu aquella que es diu «La Santa Espina»?" (em sobta que no hagués sentit a parlar de "l'encis

del Ripollès" o "Ginesta florida", que són així una mica més actuals), i doncs va començar a cantar un fragment dels llargs d'aquesta peça, mentre la resta de jurats i el públic acompanyaven picant de mans i, és clar, la parella ballava sembla que amb força gràcia.

Què voleu que us digui..., em va emocionar molt escoltar i veure ballar, d'aquella manera tan precària i primitiva, una sardana a la cadena de «Gran Hermano» i «Sálvame Deluxe» o, si ho preferiu, a casa de la Belén Esteban i l'Aïda Nizar, perquè veieu que no era pas el primer cop que jo sintonitzava aquest canal i, dit sigui de passada, no en serà l'últim: és el cas que trobo bastant més divertits a alguns dels personatges que per allà volten que no pas les graciets d'altres patriotes de més a prop que, si alguna vegada es recorden que existeix la sardana, és per a fer-ne burla o directament girar-s'hi d'esquena.

Fins aquí la crònica, ara van les propostes. Pregunto, acceptant el repte que ha plantejat el senyor Risto Mejide, alguna colla d'aquelles que saben ballar com els àngels del cel, que gràcies a Déu encara en queden, i que a més fa o pot fer de les seves actuacions un espectacle, s'atreviria a presentar-se a la selecció prèvia (els mal anomenats "castings") d'aquest programa? Ja ho sé, estic proposant que algú s'empassi una mica l'orgull nacionalista i vagi a ballar sardanes davant de l'enemic..., que consti que jo no penso d'aquesta manera però estic segur que hi haurà força gent encantada de llegir això. El premi al qual podem optar és quasi nul: en el millor dels casos ens donarien 1.000 euros, si passem a les semifinals del concurs, i ja dic que és improbable perquè aquí el que busquen són coses extremadament espectaculars i mai vistes, ballar una sardana crec que no reuneix aquestes qualitats, però fer-ho amb una mica d'art i gràcia segur que encantarà a un públic per sobre de tot desconixedor de la nostra dansa i realitat.

Amb aquest petit esforç, si tenim una mica de sort, podríem demostrar en primer lloc que a les regions del Nord d'Espanya (o de la Península Ibèrica, a gust del consumidor) es cultiven balls regionals que són tan inspirats i vistosos com el flamenc; en segon terme fariem palès que Catalunya té bastant més a vendre als forans que els magnífics partits del Barça o les proclames incendiàries dels em temo que no tan magnífics pares de la pàtria que no sé si dir que gaudim o patim. Finalment, ballant una sardaneta a **TeleCinco** davant d'en Kiko Ribera que, per a qui no estigui massa al dia d'aquestes vulgaritats, és el fill de la Isabel Pantoja i alhora membre del jurat popular del programa descrit, per fi podríem fer saber al món que «La Santa Espina» és la més gran de totes les sardanes que es fan i es desfan, algú és capaç de posar-ho en dubte?, però que n'existeixen unes 30.000 més de les quals un bon nombre són més que dignes de ser conegudes arreu. Algú s'hi anima?... ■

Núria Lorente
(sopa de lletres)

Sopa de lletres

8 sardanes de René Picamal

D	M	C	S	U	L	K	O	P	A	H	W	L	S	P
C	R	S	N	A	M	R	E	G	S	O	D	M	O	C
I	O	D	R	Q	H	F	K	W	V	Y	L	B	M	S
U	T	S	E	U	N	I	R	T	S	P	L	Z	A	X
T	C	M	S	A	B	D	X	R	M	E	Q	X	L	O
A	A	B	S	T	F	O	C	S	D	S	A	W	A	J
T	R	L	V	R	U	O	D	E	L	I	S	I	P	Q
R	M	I	P	E	X	E	F	R	N	T	G	B	E	Ç
E	N	G	J	U	N	I	Q	B	O	T	H	D	D	E
I	C	J	I	L	L	G	S	C	I	C	K	M	S	N
A	R	K	M	L	G	L	A	K	S	W	E	V	R	B
L	I	H	O	S	A	B	T	P	C	Q	O	R	O	T
A	E	L	D	M	E	X	C	F	U	J	V	A	M	R
N	S	R	O	N	P	N	Y	T	D	U	C	L	E	E
P	R	A	D	A	R	I	P	O	L	L	X	B	R	I

R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U
R	I	V	R	I	S	T	V	R	U

I	R	X	T	L	P	I	P	A	D	A	R	I	P	O	L	L	X	B	R	I
E	T	C	N	D	I	A	N	P	N	O	R	S	N							
R	W	V	A	F	N	J	C	X	E	W	O	T	E	V						
T	O	R	O	D	C	I	R	V	S	O	H	I	T							
R	R	A	E	M	S	K	A	T	G	T	W	R								
N	S	K	C	I	C	S	G	T	T	I	F	C	I							
E	D	H	L	O	R	O	I	N	N	I	G	N	E							
C	E	R	E	G	T	N	R	E	X	E	P	I	W	R						
D	P	I	S	I	T	E	D	O	N	R	A	T	R							
F	V	M	S	D	S	C	O	F	T	S	R	V								
O	T	X	O	E	W	R	X	O	R	V	S	W	C							
X	V	Z	T	D	S	I	R	I	N	N	E	S	I							
S	W	R	T	A	A	M	K	F	H	D	R	O	I							
C	O	W	O	S	G	E	E	W	V	N	S	R	C							
P	S	T	M	H	V	P	O	K	T	N	S	C	W							

suoijnoS

Amadeu Cuadrado
(mots encreuats)

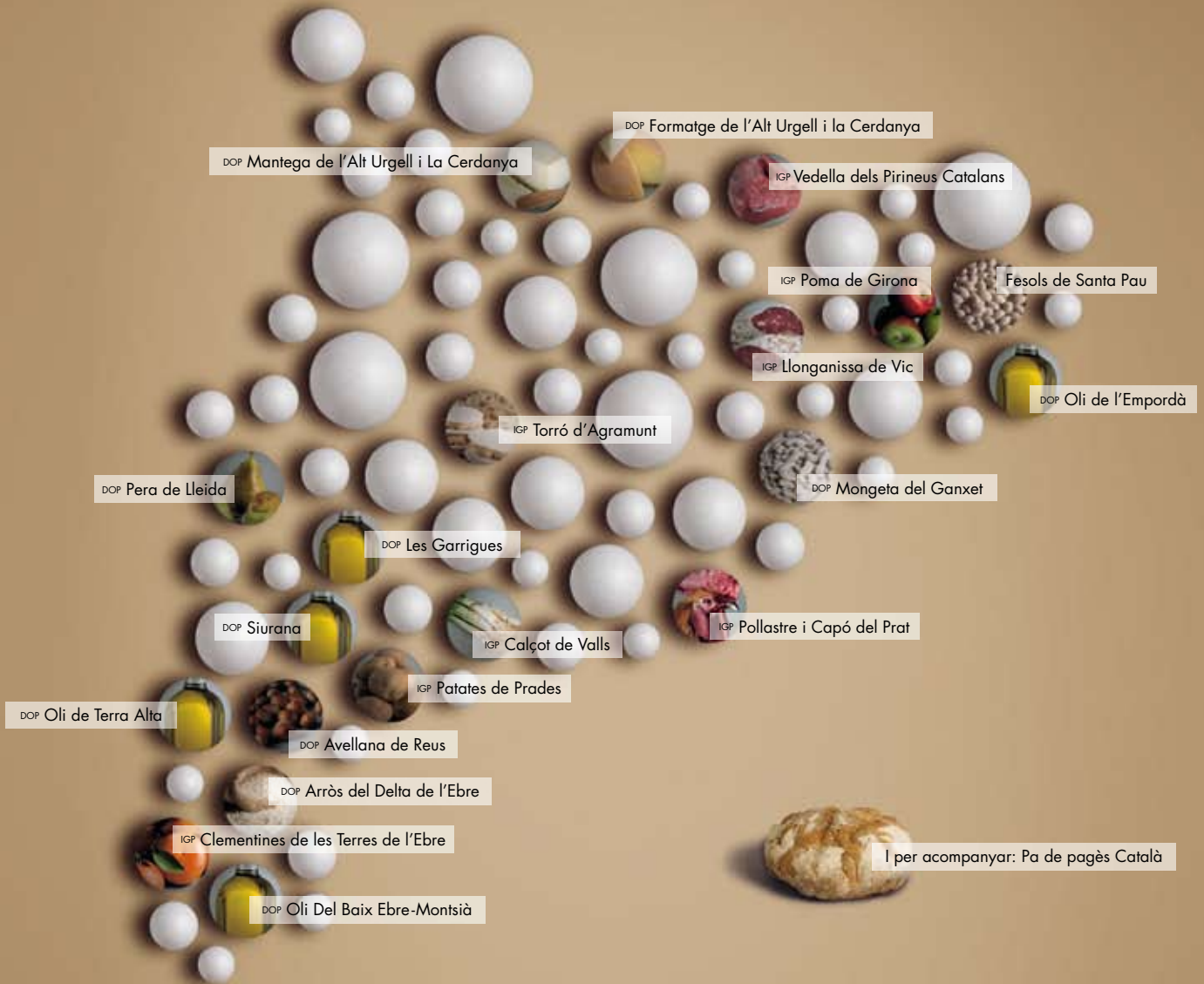
Mots encreuats

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

Horizontals: 1. Número corresponent a aquest exemplar de SOM que teniu a les vostres mans (2 mots). (Ocupen tot el rengle i continuen pel del número 11 dels Verticals. 2. Aquest tenor està molt desafinat. Cinc vocals que corresponen a aquesta frase: "rememem el gel". 3. Pronom feble molt usat pels xinesos. Estan vius de corcoll. Té gana i no pot vocalitzar. 4. Al revés i arcaicament: fa una desfeta. No és un tub petit encara que ho sembli: es tracta d'una eina molt usada pels mestres d'aixa per reblar claus i està posada del revés. 5. Arribaran d'esquenes el 5 de gener a la nit. A l'entrada de Sils. Naus Espacials i Segures. 6. Fer cloc-cloc la gallina. 7. Barri jueu. A l'entrada de Reus. Del revés, és un nom de dona. 8. Urèter a mitges. Nom de la revista cultural que teniu a les mans i que avui és extra. El marit de la reina, donant l'esquena. 9. Aquesta fleuma ha perdut el cap. Dona de Rússia, d'esquenes. 10. Parada de taxis. L'autor d'aquests mots encreuats, encara s'ha tornat més català. El cap de la Remei. 11. Muntanyes russes. Ser infidel, desleial.

Verticals: 1. Posen sal de baix cap a dalt. Les revistes com ara SOM i semblants, ténen aquests caires (Ocupa fins a baix del rengle i continua pel rengle 11 dels Horizontals). 2. Uniré, farà unificació. Cap de ren. 3. Mor per falta d'oxigen. Les companyes d'aquells, mirant enlaire. 4. Cognom de la Núria, l'encarregada de les SOPES DE LLETRES de la nostra revista posat de corcoll. El marit de la mula. 5. Rostisseries Organitzades El Dimoni. Una O amb cua. Societat Anònima Amb Sanejament. 6. A la porta de l'oficina. A la porta de la Universitat. Per fer taps per tapar el vi, és molt millor que el plàstic. Cinc-cents romans. 7. El marit de la tieta mira cap amunt. Enmig del cel. Planeta del sistema solar semblant a un martell inacabat. 8. Acció de revenjar-se. Primers compassos d'una sardana. 9. Seré sense consonants. Amic de les beates. 10. M'anirieu tot darrera, seguint-me. El cap de la iguana. 11. Centenes en masculí... ho sents? Les cinc consonants de la frase: "rere el riu riure". ■

Productes catalans, qualitat en **versió original.**

Catalunya. Versió original.

Les DOP i les IGP són distintius oficials reservats a productes típics arrelats a una regió que els proporciona un caràcter específic i un sabor inimitable. Són el resultat de l'estreta relació existent entre el producte, l'entorn i el talent humà.